

SPELD

Synopsis

In de provinciestad Maranga (zeven bruggen over een kanaal) kruisen levens elkaar op schijnbaar onbeduidende momenten: tijdens de ochtendspits op twee bruggen over het Agraman-kanaal, aan de schoolpoort van de Markhurst-school, in een tandartspraktijk, op een varkensbedrijf. Het zijn alledaagse werelden met ouders, kinderen en professionals, ieder opgesloten in hun routines, frustraties en verlangens. Toch doen zich van liefdeswege de allerergste zaken voor, waarbij – met de hulp van varkens – moord niet geschuwd wordt. Centraal staan de zevenjarige Dot Cooman en haar omgeving: haar ijdele, controlerende en ravissante moeder Rowena, haar succesvolle sportdokter vader, haar klasgenoten in de dure Markhurst-school en haar juf Perlefien Malbien, die zelf worstelt met een recente relatiebreuk. Parallel volgen we Onno, een slaperige jongen met een veearts als moeder (bommoeder Bronwyn, gespecialiseerd in varkens, dubbele moordenares, in relatie met getrouwde boerin Zeyna) en Libby Delmotte, bibliothecaresse, moeder van een tweeling en voorzitter van de Ouderraad van de Markhurst-school, scherpzinnig maar licht cynisch toeschouwer van menselijk gedrag. Via een lezing in de stedelijke bibliotheek duikt er ook een succesvolle debuterende schrijfster op, maar er blijkt iets aan de hand te zijn met haar meesterwerk. Men kijkt in Maranga verbouwereerd op van een welbepaald hoofdstuk in haar boek.

Wat begint als een herkenbaar, soms komisch portret van een stad in beweging, kantelt wanneer een onverwachte sneeuwval Maranga in een bedrieglijke zachtheid hult. Onder dat witte deken voltrekken zich twee schokkende gebeurtenissen: een vermoorde boer wordt varkensvoer en er doet zich een macabere vondst voor in een tandartspraktijk, waar een pop met het gezicht van juf Perlefien, doorboord met een speld, in een op-en-neerverende behandelstoel is achtergelaten. Dit blijkt tevens een analoge passage te zijn in een boek van de jonge debutante Elisa Smit, die een lezing komt geven in de bib van Maranga. Er is echter iets aan de hand met dat boek: de schrijfster kocht na een writer's block (via een copywritingbureau en ai) dat bewuste hoofdstuk, dat ze midden in haar roman inbedde.

Terwijl politie en betrokkenen zoeken naar betekenis en schuld, worden de fragiele verbindingen tussen mensen zichtbaar: warme liefde en ijskoud verraad, zorg en begeerte, dagdagelijkse besognes en gruwelijk geweld. 'Speld' toont hoe het verschil tussen leven en dood en onschuld en kwaad soms niet meer is dan wat vlokken, wat letters, drie tanden of een speld.

Flaptekst

Op een winterse ochtend staat Maranga stil. Auto's schuiven millimeter voor millimeter over de bruggen, kinderen worden tot aan de schoolpoort gebracht, volwassenen verbergen hun onvrede achter zonnebrillen, beleefdheden en routines. Dan begint het te sneeuwen.

Wat volgt, is een keten van gebeurtenissen die even achteloos als onontkoombaar lijkt: een ongeluk, een verdwijning, een pop met een speld door het hart, een varkenskwekerij, twee moorden. Niemand had het zien aankomen — of misschien wilde niemand het zien.

Speld is een scherpzinnige, tragikomische novelle over gewone mensen op een buitengewone dag. Over ouderschap en eenzaamheid, macht en machteloosheid, verlangen en misverstand. Met een fijn oor voor taal en een genadeloze blik op het alledaagse toont deze literaire thriller hoe dun de scheidslijn is tussen orde en chaos.

Want soms is het tussenschot bij leven en dood niets meer dan een speld.

Joris Denoo

SPELD

Het bijna zevenjarige serpentje Dot Cooman zat veilig ingesnoerd in haar dure autozitje op de achterbank van de parelgrijze SUV woedend voor zich uit te staren, getuige pruilmond, de hoofdsteun vlak voor haar met haar boze blikken doorborend, waar ze de wurgbare hals van haar mama wist.

De auto (de pompeuze termen ‘wagen’ en ‘voertuig’ zijn hier eigenlijk beter op hun plaats) leek te groot voor de straat en de brug over het kanaal. Hij was eigenlijk ook te fors voor het verkeer in de stad en voor de vrouw achter het stuur. Die torende te hoog en te plomp boven de meeste andere weggebruikers uit, waarvan er momenteel heel veel waren omwille van de ochtendspits. De bovenste helft van haar gezicht werd in beslag genomen door een trendy zonnebril die de grijze ochtendwereld om haar heen bruinegeel kleurde. Twee watervallen van zwart haar daalden aan weerskanten van haar hoofd in strakke lijnen neer en vlijden zich symmetrisch over haar schouders. Mevrouw Rowena Den Turck, de ravissante echtgenote van de bekende sportdokter Dylan Cooman, bracht zoals elke weekdag hun enige nageslacht naar school. Dat kind Dot etaleerde elke dag een ochtendhumeur dat vanaf het herrijzen uit haar bedje tot ver in de voormiddag strekte, tot aan de pauze met de gezonde versnaperingen op school. Pas na deze voedertijd klokslag tien over tien (ingeluid door vreselijk doordringend schel belgerinkel dat een eeuwigheid van zeventien seconden duurde) gedroeg het zich ongeveer zoals zevenjarigen dat gewoonlijk doen. Dochtertje Dot Cooman mocht echt wel een parttime rotkind worden genoemd. Daar konden opmerkingen over haar leuke kruidnagelkleurige krulletjes niets aan verhelpen. Naast hogervermeld ettertje zat er geen tweede ‘achterbaksel’ in de SUV – ‘achterbaksel’ zijnde een door sportdokter en papa Dylan uitgevonden woord (die in zijn puberjaren wel eens een gedicht pleegde). De voortplanting die zich tussen Rowena Den Turck en Dylan Cooman voordeed, stoelde op eenmaligheid. Men vrijde bovenal veilig. Dot: een enig kind. Van zo’n exemplaar hoefde je er geen twee te hebben.

Even gaf mama Rowena de achteruitkijkspiegel een tikje, zodat ze een verstolen blik kon werpen op haar pruilende koter.

‘Ik sjie wel dat je naar mij kijkt!’ riep Dot plotseling. De spionne gluurde vertederd glimlachend naar de frontale holte waar voorheen twee aanpalende tandjes hadden gestaan. De tandenfee had haar lieve Dot onlangs met een nachtelijk bezoek vereerd. Twee tandjes moesten eraan geloven. Het was twee uren geleden dat er nog een woord (of was het een klanknabootsing?) uit die praat- en eetklep ontsnapt was. Sindsdien had Dot er alleen maar met afkeurende mimiek voedsel en drank in gedeponeerd en er na sluitingstijd van deze voederklep misprijzend mee uitgebeeld dat ze vreselijk boos was op deze nieuwe dag. De wenkbrauwen van mama Rowena kropen vragend verwonderd boven de grote zonnebrilglazen uit.

‘Ik sjie je wel! Door die sjtomme bril en in die sjpiegel!’

‘Wauw! Zoveel woorden ineens, Dotje! Van harte gefeliciteerd hoor. Lang geleden dat ik nog iets van je hoorde. Kijk: we zijn al bijna over de brug. Zie je het water? Komt er geen scheepje langsvaren? Dat gaat vlot vandaag. We schieten langzaam op. Misschien wordt het wel een heel mooie dag. Wanneer de wolken weg zijn...’

‘Kijk voor je, andersj rij je in het water!’

‘Ik kijk heus wel uit, lieveling.’

‘Maar je praat voortdurend.’

Rowena Den Turck wrikte de spiegel weer in de correcte stand. Met haar tongpunt verkende ze voor de zoveelste keer in haar eigen mond de afgebroken vulling in haar kies. Straks zou dat euvel bij de tandarts verholpen worden. Ze had gelukkig de allereerste afspraak van de dag gekregen: kwart voor negen.

‘We sjullen te laat zijn.’

Het gat in de voorste batterij tandjes sorteerde een speciaal effect bij het vormen van de s en de z.

‘We zijn op tijd, Dot.’

‘De brug sjal insjtorten.’

‘We kunnen zwemmen.’

‘Het is viesj water.’

‘Er zwemmen leuke visjes in.’

‘Ik eet niet graag visj.’

‘En we hebben verse kleren aan.’

‘Ik sjit vasjtgebonden.’

‘Voor je veiligheid.’

‘Dat isj een sjomerbril. Voor alsj de zjon sijjnt. Het is winter.’

‘Daarmee zie ik alles beter.’

‘Waarom sjtop je nu?’

‘Je ziet toch dat er weer file is. Druk verkeer. Ik mag niet tegen die andere auto botsen hé. Iedereen is op weg naar school. Of naar zijn werk.’

‘Ik sjie nietsj.’

‘Waarom niet?’

‘Ik heb geen sjomerbril. En je hoofd sjit in de weg.’

Rowena had veel zin om grappig terug te sj’ten, maar ze kon zich nog net inhouden.

Dot.com zou wel eens Dot.bom kunnen worden. In plaats daarvan sperde ze haar mond en streek ze met haar tong nog maar eens over de rij tanden met de onvolkomen kies. Haar tongpunt gloeide even op van de pijn. Dotje zat haar gekke bekken trekkende moeder met ogen als kogels aan te staren.

Geschenk van God. Dat betekende de voornaam Dot. Het was de keuze van papa Dylan geweest. Rowena had het niet al te erg gevonden. Ze had gehoopt op Wilma of Lily, maar ze had ook gewenning ontwikkeld aan lelijke namen omdat haar eigen naam als een vloek klonk, vond ze. En ‘dokter Dylan’ bekte ook maar als de titel van een flutromannetje. Dat werd allemaal goedgeemaakt door hun status en hun voorkomen: de immer ravissante Rowena Den Turck met de rinkelende armbanden en de lange zwarte haren en de aantrekkelijke dokter Dylan Cooman met het naar duur mannenwater geurende sportlijf. Dus: Dot. De keuze van de vader/dokter. Geen probleem. Rijmde zelfs met God. En ja: ook met rot. Maar dat digitale gedoe met dot.com hadden ze echt over het hoofd gezien. Af en toe werd hierover geginnegapt. Maar na de huiselijke horizontale jaren in wieg en park en andere heerlijke ligplaatsen braken de uithuizige verticale jaren op eigen beentjes aan. Dylan en Rowena hadden buiten het taalkundig vernuft van leerplichtige zevenjarigen gerekend. Er ging bijna geen dag

voorbij of Dot werd Zot genoemd. Rot was dat. Juf Perlefien van de Markhurst-school had alle moeite van de wereld om dat onaardige taalgebruik de wereld uit te helpen, ondanks de idealen van vrijheid en samenwerking die zo hoog in het vaandel van de school waren geborduurd. Het kostte haar nog meer moeite omdat Dot zelf ook een onhandelbaar mensje was totdat het vreet- en slurpsignaal van tien over tien weerklonken had. De klassikale mededeling dat de naam Dot eigenlijk 'geschenk van de goede God' betekende, hielp niet echt. (Juf had er met het versierwoordje 'goede' nog een schepje bovenop gedaan). Het duurde nog weken voor het kwaad bezworen was: zevenjarigen rijmen graag, want ze houden van eindeloze herhalingen, hoe onnozeler hoe leuker, maar gelukkig vergeten die kleine hersentjes op okkernootformaat ook vlug. Na de vrije herfstweek beseften de meeste minimale medemensjes niet meer dat Dot nog altijd rijm mogelijkheden bood, gewoon zoals voorheen, en klonk het Z-woord nog maar sporadisch in de wandelgangen van de Markhurst-school. Er zat na de korte bladervakantie duidelijk slijtage op de rijmdwang of -nood. Juf Perlefien kon doktersvrouw Rowena in de loop van de herfst opgelucht informeren over de betere stand van zaken. Het misbruik van de laatste letter uit het alfabet had opgehouden te bestaan.

Het Agraman-kanaal, een verbinding tussen twee economisch belangrijke rivieren die op twintig kilometer van elkaar lagen, sneed de provinciestad Maranga netjes in tweeën. Zeven overbruggingen beletten stadsinfarcten door stremmend verkeer, hoewel er 's ochtend en 's avonds in de omgeving van de twee hoofdbruggen gewoonlijk bumper aan bumper opgeschoven werd tijdens de spitsuren. Toeters en bellen van auto's en bakfietsen geblazen. De graafheren van dat kanaal hadden lang geleden gelukkig geen rekening gehouden met de toekomst van de economische binnenscheepvaart: Maranga zag bijgevolg alleen maar recreatieve boten en sportieve scheepjes op zijn wateren dobberen. Weinig diepgang dus, en bescheiden breedte. Dat was misschien maar best ook, in verband met opgehaalde bruggen, verkeersopstoppen, niet-stilgelegde motoren en nerveus op hun stuur trommelende chauffeurs. De grootste boot die elk jaar een keer Maranga aandeed, was die van de sint.

Het boze kind Dot Cooman werd door haar mama heelhuids de Graanma-brug overgeheveld, bandomtrek na bandomtrek. Centimeter na centimeter naderden ze de Markhurst-school. Over pakweg vijftien minuten zou het kwade koninginnetje op haar mobiele achterbanktroontje volgepompt worden met kennis en vaardigheden, op een bedje van vrijheid en samenwerking, volledig pedagogisch verantwoord. Misschien waren er nieuwe woordjes met de letter z aan de orde. Ze leerden vlug in het eerste jaar. Straks kwamen de verkleinwoordjes aan bod: de langere woorden die vreemd genoeg iets kleiner maakten. Binnenkort lazen ze al heuse boeken.

Ook op de andere centrale brug, de iets bredere Magraan-brug, heerste vooral stilstand. Daar was het nog wat erger, want twee straten en een rotonde verwijderd van de overkant van die brug bevond zich het trein- en busstation. Op deze brug stond Onno stil. Hadden de enige kinderen Dot en Onno zich op het hoogste punt van hun brug even voorovergebogen uit hun autozitjes en respectievelijk naar rechts en links gekeken tussen de futuristische designkabels en architecturale hoogstandjes door, dan hadden ze met hun arends blikjes elkaars kopsilhouetje misschien kunnen ontwaren achter het zijraam van hun SUV, want de Graanma- en de Magraan-brug lagen pakweg zeventig meter van elkaar verwijderd. Maar Dot bleef koppig voor zich uit staren en Onno hing te knikkebollen in de autogordel omdat hij weer te weinig geslapen had afgelopen nacht. Ook hij werd vervoerd in een stevige SUV, waarvan de safarikleur onbestemd was omdat een combinatie van stof en moddervegen permanent het

zicht daarop belette, want zijn ma was veearts, gespecialiseerd in varkens. Naast de zevenjarige Onno bevond zich geen tweede kind (het bekende 2,4de gemiddelde kind uit de statistieken betreffende moderne gezinssamenstelling). Mama Bronwyn was een Bewust Ongehuwde Moeder met één afgebroken relatie op haar kerfstok. De bommoeder hield het bij één nieuwe wereldburger: het bommetje Onno. Aangebrande moppen of onuitgesproken gedachten omtrent dat statuut in combinatie met haar bekommernis voor varkens welden wel eens bij sommige van haar vrienden en kennissen op, maar Bronwyn Denowh aborteerde met haar gekende ijzige blik (onder strak en streng achterover geharkte haren in een dunne hoge staart gebundeld, onderstreept door de bloedrode dunne lijn van roofzuchtig opeengeperste lippen) eender welke toespeling daarop. Dat ene varken dat geen deel uitmaakte van haar leven, weet je wel. Haar zorg voor zeug en big en beer in het algemeen. (Verstandhoudend geknor buiten haar gehoorafstand – soms viel zelfs de naam 'Bronzwyn'). Een andere vrouwelijke persoon 'van dezelfde kunne' was alsnog niet in haar intieme gezelschap opgedaagd, althans niet in het openbaar. Was 'bom' ook altijd 'bam'? Bewust Alleenstaand? Bleef die varkenshoedster echt liever alleenstaand? Hoe zat dat eigenlijk? Dus bleven de vamptoeristen op hun honger zitten. Wat niet weet, dat zweet. Veearts Bronwyn kon ontstaarten als de beste.

'Onno! Onnoman!'

Met een snurkje schoot Onno wakker uit zijn matineuze halfslaapje. Zijn hoofd richtte zich verdwaasd aan de steel op. Bronwyn schrok van dat snurkje, ook al had ze het zelf veroorzaakt.

'Sliep je, jongen?'

'Weet ik niet.'

'Hé? Je knorde als een biggetje.'

'Omdat ik sliep.'

'Ja dus?'

'Weet ik niet, want ik sliep.'

'Ah, o, ja. Zo is dat. Slim van je.'

'Hoe kan ik dat nu weten als ik sliep?'

'Dat weet ik dus ook niet. Ben je blij met je nieuwe haar? Ze zullen allemaal verrast zijn als ze je zien.'

'Het is mijn oud haar dat kortgeknipt is.'

'O ja. Ook nog waar.'

'Het is geen ander haar.'

'Nee. Het is nog altijd jouw haar. Maar er zal wel weer vers haar bij groeien.'

'Het stinkt hier naar dier.'

'Dat rijmt lekker, Onnoman! Je bent een goede dichter.'

Bronwyn schrok weer even en knikte dan begrijpend tegen de achteruitkijkspiegel. Door zulke reacties was ze er van overtuigd dat haar Onno toch wel hoogbegaafd was. Ze wijdde haar volle aandacht weer aan de stilstaande auto vlak voor haar. Hoe mobieler men in dit land was, hoe immobieler men verdorie werd. Een stomme paradox. Zie: ze schoof weer pakweg negen millimeter vooruit. Hierna begon de lange afdaling, over het hoogtepunt van de Magraan-brug heen. Kon ze alleen het rempedaal gebruiken, en geleidelijk dalen in de vrijloop, met kleine schokjes haar doel naderend. Het hoofd van Onno Denowh rolde inmiddels weer als een te zware pompoen aan zijn steel heen en weer tussen zijn schouders. Rugby zou zijn sport kunnen worden, of kogelstoten: hij barstte zowat uit zijn autozitje. Dat spuuglelijke ding met de gespriemen zou nochtans nog geruime tijd mee moeten gaan. Na een extra spiegelblik op Onno's

dubbele kinnetje besloot Bronwyn dat ze geen croissants of suikerbrood meer in huis zou halen. 's Ochtends zou ze het houden bij banaan, kiwi en yoghurt. Misschien mango. Havermout. Volleybal moest in de toekomst ook nog tot de mogelijkheden kunnen behoren. Of polsstokspringen. Ze scharrelde naar haar mobieltje op de pas-sagiersstoel, selecteerde een contactnaam, bracht het ding in verband met 'meer blauw op straat' zo stiekem mogelijk naar haar linkeroor en sprak na een vijftiental seconden een kort bericht in dat met varkens te maken had. Een snurkje op de achterbank begeleidde andermaal zowel het bericht als het zoveelste schokje vooruit richting Markhurst-school. Weer schrok Bronwyn even op. Een slecht geweten. Haar Ot-toman had het verdorie geroken. Stinkdier? Hier? Dichters benaderden vaak de waarheid zonder dat ze het beseften.

Juffrouw Perlefien Malbien – rank, slank, sexy, mooi in alle seizoenen – zat te wenen in de computerhoek van haar klas. Ze had haar vriend de tandarts na vijf jaar weer verlaten. Op de laatste foto waar ze samen op prijkten, stonden ze nog vrolijk lachend met het water tot aan hun lippen in een zomers zwembad in een blakend vakantieland. Hun relatie stierf echter de dood van duizend sneden. De laatste kerf, die letterlijk de deur dichtdeed, was een opmerking van Rob geweest: 'Wanneer ik in de praktijkruimte met een patiënt bezig ben, wil ik niet gestoord worden door dat irritante getik van je naaldhakken in de gang'. Dat was de druppel geweest die de emmer over deed lopen. Perlefien had met driftige stappen terstond het pand verlaten, roepend tegen een eierschaalwitte muur dat ze later haar spullen wel op kwam halen. De huffer kon voor haar part stikken in de hevigste kiespijnen. Er was al een huwelijk aan voorafgegaan, waar ze een tienerdochter aan overgehouden had. Nu woonden ze allebei even bij haar ouders in, waar ze op haar oude kamer een vluchtelingenkampje geïnstalleerd hadden, tot er zich weer een interessante woongelegenheden zou voordoen in de vorm van een bescheiden appartement met terras, graag. Perlefien en haar puberdochter Lily zouden binnenkort wellicht weer appartementensen worden, zoals in de periode na het prille stukgelopen huwelijk en voor het samenwonen met Rob. Het was de allereerste keer na de breuk met kiezentrekker Rob dat ze weende. Eerst was er alleen woede geweest. Daarna ontgoocheling. Nu paniek. Toch speelde ze ook werktuiglijk piano op de toetsenborden van de klascomputers – over tien minuten zou de invasie van de ettertjes beginnen en de gediversifieerde taken (vrij! keuze! samenwerking!) moesten gereedstaan.

Schooljuffen hebben het talent om tranen vliegensvlug te camoufleren. Toen na de schelle bel van halfnegen de eerste gelederen binnen kwamen vallen, was het alsof lachgas van bij de pijnloze tandarts het gezicht van juf Perlefien alweer ontvolkt had. Boze ochtendbui, fileleed, slaperigheid en relatieproblemen verdwenen even als bij toverslag. Even maar. Onno, Dot en de anderen zochten hun (zelfgekozen!) borstwe-ring op. De ochtendlijke oorverdoving van gestommel met rugzakken en schooltassen, geschraap van stoelpoten en opgewonden kinderstemmen werd doorstreept door het plotse gekrijs van de tweede schoolbel. De eerste had iedereen toestemming gegeven om hun klaslokalen op te zoeken. Zomaar, zonder vooraf van die strenge rijen op het schoolplein te vormen. De tweede, vierhonderd twintig seconden later, betekende dat de lessen nu echt een aanvang namen. Op Markhurst brak een verse dag met nieuwe kansen aan. Lezen, rekenen, schrijven. Juf Perlefien glimlachte haar breedste tand-pastaglimlach. Het frontale gat in de tandenslagorde van Dot gaapte terug. Onno's haren leken door een koude kapper gekapt, alsof de ratten eraan gevreten hadden. Jenó geeuwde. Hatim gaapte. Cyriel plukte aan zijn beide oorleltjes tegelijk. Phara staarde in het ijle. Eleonore en Lou waren in een licht handgemeen verward. Niet

erg. June zat op iets te kauwen. Paul-Edouard deed alsof hij een potlood aan het roken was. Amine zat al met gekruiste armen verwachtingsvol en glunderend te kijken – waar had ze die houding geleerd? Of was het veinzen? Cesar probeerde te fluiten en demonstreerde dat aan Oscar. Octavie en Nienke leken gelijktijdig onthoofd maar doken al net zo gelijktijdig weer van onder hun bank op. Felix duwde fluks een van de twee weer kopje-onder. Nora, Melisje (linkshandig) en Zoé (rechtshandig) waren nog druk doende met het inboedeltje van hun schooltas en hun bank. Denzel... Denzel zou weer te laat komen. O, daar stormde hij net naar binnen. Als je van de duivel... Juf Perlefien knikte naar Maud. Die stond weer op en ging een blaadje van de kalender naast het smartboard scheuren. Suzanne kreeg dat cadeau van haar. Ze likte eraan en plakte het op haar voorhoofd. Dat het maar vlug tien over tien werd. Voedertijd. Juf Perlefien haalde diep adem en stak van wal.

‘Kent er iemand de tijger?’

‘Ja! Ja!’

‘Zoo! In de zoo!’

‘Gevaarlijk!’

‘Bij de leeuw!’ riep Felix.

‘De tijger?’ herhaalde juf.

‘De tijger woont in de winter,’ zei Onno met de varkensharen.

Juf Perlefien knikte verbaasd. Dat was prachtig gezegd. Poëzie.

‘Wat bedoel je, Onno?’

Ze begreep het niet onmiddellijk.

‘De tijger kan ook in de sneeuw sluipen,’ zei Onno.

‘Ah, zo. Dat heb je mooi gezegd daarnet.’

‘Grr!!’ deed Denzel, terwijl hij demonstratief met zijn linkerhandje in de lucht klauwde.

‘Maar nu hebben we het over een ander dier. Een diertje in het water. Veel makkelijker. Meestal een kleiner diertje, maar wat langer om te schrijven. We kennen het al,’ vervolgde juf.

‘Mijn pa heeft een boot!’

‘Straks, Maud.’

Even later herhaalden ze het verkleinwoord ‘visje’. En pas dan zou ‘bootje’ volgen.

En ‘boompje’. Een dik buikje. Maar ook een langer woordje. Moeilijker. Hoe kleiner, hoe langer dus.

‘Het is een dier... dat in zee zwemt en het heeft hetzelfde buikje als ‘kip’. Wie weet het nog? Zwemt in de zee of in de rivier en... ‘

‘De witte haai!’

‘Sjeehond,’ mompelde Dot.

‘Visboot!’

‘Zwaardvis!’

‘Een goudvis!’

‘Een... een walvis!’

‘Maar nee!’ riep Perlefien wanhopig uit. Waar haalden ze het toch. En stiekem barstte ze in lachen uit, onwaarneembaar door een onzichtbaar smoeltje van verdriet.

‘Visje!’ riep Octavie eindelijk.

‘Oef,’ deed juf. En ze gingen aan de slag met visjes.

Even later ging het over het woord ‘boompje’, want dat stond in de titel van een gedicht dat straks nog zou komen in de muzische vorming. Oei, wat een dik buikje had dat woord! Zoals in ‘boot’. Maar een boom kende anders iedereen wel.

‘Bom! Bom-bom!’ deed Denzel.

‘En nu,’ zei juf, ‘nu wil ik het woord nog eens horen voor ‘een kleine boom’. Het is dus een kleinere boom, maar een langer woordje. Zoals een kleine vis een visje is. Een kleine boom is een... ? Wie weet het nog?’

‘Bom!’

‘Denzel: stop daarmee!’

‘Miniboom!’

‘Dwergboom!’

‘Er bestaan ook grote bomen! Reuzenbomen!’

‘Kabouterboom!’

‘Maar nee!’ riep juf andermaal wanhopig uit. En stiekem barstte ze weer in gecamoufleerd gelach uit, alsof ze verdoofd was. Toen duidde ze slimme Suzanne aan om te antwoorden. Een baken van vertrouwen in de klas. Altijd raak.

‘Suzanne, weet jij het?’ (Su-zan-ne, zei ze).

‘Hé, juffrouw!’ protesteerde Paul-Edouard op de eerste rij. ‘Het is niet Su-zan-ne. Je moet zeggen: Suzan. Zo: Su-zan. Want als je zegt Su-zan-ne, dan zijn er veel Suzannekes. Of Suzannen. En er is er hier maar één.’

‘Ik zal het nooit meer doen,’ beloofde Perlefien ootmoedig. Ze snapte niets van de redenering van de potloodroker. Paul-Edouard knikte ernstig, en Suzanneke zat hem met grote ogen aan te kijken.

‘*Kloothommeltje*,’ dacht Perlefien, terwijl ze vriendelijk en begripvol naar Paul-Edouard glimlachte.

‘En nu naar de computers! Geen zin, Dot?’

Het aangesproken kind haalde haar schoudertjes op en schoof weer op haar zitvlees onderuit.

‘Dan doe je maar iets anders.’

‘*Zot.com*,’ klonk het in jufs hoofd.

Door de schuld van tandarts Rob werd het een rommelige, warrige en rampzalige les. Namen, meervouden, verkleinwoorden, kopjes, buikjes en staartjes waren het onderwerp van een te grote vrijheid en een ongeordende samenwerking. De computers zouden dat allemaal weer in goede banen moeten leiden. Juf Perlefien ging aan een van haar werktafels zitten en stutte haar hoofd in de kom van haar handen.

Ze bleven nog even aan de schoolpoort staan, zoals gewoonlijk, tot de ergste files zichzelf opgelost zouden hebben. Hangouderen aan de schoolpoort. Door de bril van Rowena gezien leek Bronwyn zonverbrand.

‘De zes donkere weken komen er weer aan.’

‘Wat eten jullie met kerst? Kalkoen? Everzwijn?’

‘Dat het alweer zover is...’

‘We hebben nog niet...’

‘Ik blijf bij wel de kalkoen zweren. Met vulling. Mijn volk heeft graag de vulling.’

‘Ze zullen moeilijker te krijgen zijn, de kalkoenen.’

‘O ja?’

‘Vogelgriep. Gehoord op het journaal. De vogelgriep is weer in het land.’

‘En er zijn minder kwekerijen, hoorde ik ook op het journaal.’

‘Dat klopt.’

‘Hoi!’ klonk het plotseling opgewekt, te monter voor deze grijze ochtend.

Tweelingma Libby Delmotte, tevens hulpbibliothecaresse en Stadsdichteres voor de duur van twee jaar, kwam eraan. De roodharige voorzitter van de Vriendenkring van de Markhurst-school had net haar hoogblonde identieke spiegeluweeling Melisje en Zoé afgeleverd. Na gedane zaken stak ze een sprietje van Hollandse makelij op. Nog

tijdens de laatste af te leggen meters op het schoolplein flakkerde haar aansteker al op. De vlam bereikte bijna haar haren, die vanzelf al in brand stonden.

'Libby,' constateerde Rowena.

'Dag Libby. Ook file gehad?'

'Net niet, nee. Die vijf minuten dat je later vertrekt, maken het verschil. Kijk maar.'

Libby maakte als bewijsvoering een soort zwemgebaar in de richting van de centrale bruggen boven het Agraman-kanaal.

'Maar jij komt van de andere kant, Libby. De... de kalme kant.'

'Ja, dat is waar.'

Er volgden hier geen verdere verkeersmededelingen of verklaringen meer op. Libby viel met een andere deur in huis.

'Elisa Smit komt vanavond een lezing in de stadsbibliothek geven. Hebben jullie... ? Kommen jullie... ?'

'Die vrouw van dat boek?'

'Ja.'

'Er is veel over te doen hé.'

'Ken ik ook.'

'Het leest als een trein. Een kanjer van een boek. Ook letterlijk: bijna vierhonderd bladzijden.'

'Een hype is altijd verdacht,' opperde Bronwyn.

'Eh... *'Overspel'* ? Is het dat?' vroeg Rowena.

'Nee nee: *'Geen speld'*. Een literaire thriller.'

'Ah zo, ja. Iets met *'spel'* dus toch. Rare titel. Dacht het wel. Weer iets voor de moeilijke mensen. Geef mij maar Aspe. En Riley. En liefst nog op tv. Zappen in de sofa.'

'Ik ga alleszins luisteren,' zei Libby. Als Stadsdichteres en hulpbibliothecaresse kon ze niet ontbreken.

'Mm... ' deed Rowena.

Bronwyn hield het bij een weifeling tussen nee schudden en ja knikken.

'Het speelt zich in onze streek af,' probeerde Libby. 'Het schijnt zelfs dat... '

Een voorbij denderende blauw-en-wit gestreepte betonmixer met te vroege kerstverlichting en de kapitale aankondigingen JOHNNY – NANCY aan de voorruit smoorde verdere informatie over wat zou kunnen schijnen omtrent het boek.

'Die mag hier toch niet zijn? Dit is een schoolomgeving! Die moet toch de Ring op en de stad rond?' riep Rowena.

Ze keek het (voor haar grijs-en-oker gestreepte) gevaarte boos na.

'Er zijn werken aan het nieuwe gebouw van de belastingdiensten,' zei Bronwyn, toen het bouwlustige gedonder voorbij was.

'Maar ze hebben toch gestemd tegen zulk zwaar verkeer tijdens de spitsuren in schoolomgevingen! En de dodehoekdinges dan!? En dat daar!'

Rowena wees naar het verzoek GRAAG TRAAG op het bord even verderop, verduidelijkt door een pictogram van een stappend uniseks kind dat aan een schooltas vastgebonden was.

'Ja... iets voor de Ouderraad van de school.'

'Of de Vriendenkring.'

'Die is er voor cultuur... en ontspanning,' zei Libby, voorzitter van de Markhurst-Ouderraad.

Dat laatste woord kwam er nog ietwat onwillig achter aan. Ze keek naar de SUV's die met hun brede banden half op het trottoir de zoen-en-vroemzone volledig inpalmden en blies met een lange zucht een sliert sigaartjesrook uit. Ze liet het lezingonderwerp rusten. Boeken waren voor uitverkorenen. Je moest er de mensen niet mee om de

oren slaan. Vooral niet met romans. Het was eigenlijk heel simpel: wie las, en dat waren er nog weinigen, las altijd meer en wie niet las, en dat waren er zeer veel, las nooit. Ze vroeg zich plotseling af wat in hemelsnaam op dit tijdstip van de dag de bedoeling was van die halfdonkere bril op Rowena's neus. Het gaf haar een ziekelijk uiterlijk. Was ze van plan te sterven binnenkort? Fakete ze de zomer? De lucht boven Maranga zat al zo ondoordringbaar grijs als een olifantenhuid.

'Moet je brillen, Rowena?' informeerde ze zo neutraal mogelijk. 'Problemen met het zicht?'

Ze kon het niet laten. Van boeken naar brillen. Leesbrillen. Kijkbrillen. Mooie madammen in safariwagens die alleen maar modemagazines laz en voor wie de zon altijd scheen. Er hing nooit modder aan de banden van hun pompeuze auto's.

'O, dit is zowel een *night vision* bril als een zonnebril,' deed Rowena luchtig, terwijl ze even het ding van tussen haar zwarte haarwatervallen plukte en boven op haar hoofd tussen haar haren schoof. 'De wereld ziet er dan zo helemaal zomers uit, ook bij grijs weer en mist. En ik zie alles veel duidelijker. ('*Ook jouw honderd-en-één sproeten,*' flitste het door haar verlichte hoofd.) Verjaardagscadeautje van Dylan. Bol.com, weet je wel. Vandaag besteld, morgen aangebeld.'

'Ah, zoals we door geel peperkoekcellofaan keken toen we klein waren!' knikte Bronwyn. Ze wapperde met haar rechterhand wat storende Hollandse sprietjesrook weg. Libby katapulteerde van tussen haar vingers het halfopgerookte sigaartje in de richting van de SUV's.

'Nou, tot ziens. Ik moet ervandoor. Misschien tot... '

'Misschien.'

'Ik zie nog wel.'

'Ik ook.'

'Het loont echt de moeite hoor, dames.'

'Banaan, kiwi, en yoghurt,' mompelde Bronwyn Denowh op weg naar haar auto. 'Banaan, kiwi en yoghurt. Sinaas. Noten. Ik moet onderweg stoppen bij Spek & Bonen. Het moet naar gezondheid ruiken in de auto, niet naar stinkdieren en zwijnen. En Onno moet elke zaterdag op de weegschaal in de badkamer.'

'Overspel,' bekte Libby Delmotte inwendig smalend, de straat overstekend. 'Overspel. Ik zie nog wel. Iets met spel. Jawel: overspel. Het zal wel.'

Ze bekeek even haar sproetengezicht in de achteruitkijkspiegel en reed dan naar warenhuis C & P.

Rowena Den Turck plantte haar toverbril pas weer op haar neus toen ze hoog en droog in haar gepantserde voertuig plaats had genomen. De wereld straalde; zij straalde terug. Op naar de tandarts voor die vulling.

Juf Perlefien zuchtte diep, haar hoofd nog altijd gestut in de kom van haar handen. De les was haar uit de handen geglipt als een nat stuk zeep. Beelden buitelden haar hoofd binnen. Op het digibord knipperden woorden en woordjes die elkaar leken te duwen en te trekken: *katten, katjes, visjes, vis*. Iemand had er hier en daar een staartje bij getekend, iemand anders had er prompt 'zot' van gemaakt. Ze beeldde zich in dat haar ex-vriend tandarts Rob, die eigenlijk alleen maar even had willen kijken, nu midden in het lokaal stond en met een strenge liniaal naar het scherm wees alsof hij een kies moest trekken.

'Rustig, kinderen' dacht juf Perlefien zacht te zeggen, zonder op te kijken, maar de woorden vielen uiteen op de grond nog vóór ze de achterste banken bereikten. De computers zoemden, piepten en bemoeiden zich overal mee. De kinderen maakten lijstjes waar niemand om had gevraagd en kopjes en buikjes zonder tekst. Samenwerken deden ze wel, maar dan op hun eigen manier. Achter in de klas begon een

groepje te giechelen. Ze hadden ontdekt dat je woorden ook kon verkleinen tot ze bijna onzichtbaar waren. Voorin zat iemand juist namen te vergroten tot ze niet meer op het bord pasten. Het was alsof de taal zelf besloten had vrijaf te nemen. Juf Perlefien schrok op uit haar somber gepeins, bijna een nachtmerrie op klaarlichte dag. Ze keek op. Langzaam liet ze haar handen zakken en rechte haar rug. 'Goed,' zei ze, 'het is bijna tijd voor een hapje en een drankje, kinderen. Eerst eh... eerst gaan we alles weer even ordenen.' Ze sloot één computer af, toen nog één, en nog één, terwijl ze eigenlijk haar eigen hoofd wou uitschakelen. Buiten rinkelde de schoolbel. Een andere onrust nam bezit van de groep.

De Markhurst-school geloofde niet in melk. Melk was niet goed voor elk. Een Joris Driepinter die dagelijks de heilige koe vereerde, aanbaden ze zelf niet. Er deden te veel verhalen over melkallergieën de ronde: overgevoeligheid voor koemelkeiwit en lactose-intolerantie. Schoolhoofd Alison Saravakos had ooit haar studies geneeskunde stopgezet wegens klierkoorts en wist daar nog altijd veel over. Zelfs sojamelk was geen optie. Om tien over tien kregen de kinderen de keuze tussen een granaat-appelsapje, een mangodrankje of een flesje niet-parelend water met een mueslikoek en een partje appel, peer of een geamputeerde banaan. (De soms zwarte puntige uiteinden van de bananen werden uit een vage vrees voor gif of spinneneieren afgesneden – ondanks het broodje-aapgehalte van deze ingreep). Dat slokten en verslonden ze in een ijtempo, elkaar verdringend en aanstotend in de gezondheidshoek aan de deur. Het volstrekt vierkante ruime klaslokaal van het eerste jaar had namelijk vijf hoeken, met heel veel aandacht voor muzische vorming. Een hoek om je te vermommen en toneel te spelen. Een hoek om te zingen en voor te dragen. Een hoek om te verfspatten en te boetsen. Een hoek om te dansen en te bewegen. De gezondheidshoek bij de deur, die eigenlijk geen hoek was, maar een zone met flesjeskratten en fruitmanden. In het midden van de klasruimte beoefenden ze dan het normale cijferen en de doodgewone taal, zij het dat de bankjes en de zitjes daar kriskras door elkaar mochten staan. In Markhurst waren de kinderen allemaal Vreselijk Importante Persoontjes.

Juf Perlefien stond net aan een raam naar de röntgenfoto van een kale boom aan de straatkant te staren, het betreurend dat ze geen wintertype was, en dat ze de naam van die boom niet kende, verlangend naar haar chai thee met kruidnagel die ze hierna in de lerarenruimte zou nippen, toen het gebeurde. Nu al. Eerst een vlokje. Waarvan ze dacht dat het niet kon. Nu niet. Nu nog niet. Maud had vanmorgen 13 december van het kalenderblokje afgescheurd. Een allereerste vlokje was altijd ongeloofwaardig. Het kon een abuis pluisje zijn. Een verdwaald veertje. Een dolend snippertje. Een zalig zeilend donsje. Een heiligverklaard bloemblaadje. Pas wanneer ze met velen waren, geloofden de mensen erin. Na dat ene zacht naar omlaag wiegende voorvlokje volgde de plotse ejaculatie van een verblindend witte sneeuwbus. Het was zo onverwacht en zo totaal dat je er bijna zijig geruis bij kon horen, zoals wanneer op een stille nacht engelen op aarde neer zouden strijken, vermoedelijk. Sneeuw betekende inkeer en zachtheid.

'Ooooo!!' deed juf Perlefien, heel gemeend, heel eerlijk, niet gespeeld. Sneeuw kon de dag, het leven van die dag, geheel veranderen. Sneeuw vertekende niet alleen het landschap, maar ook het gemoed. Oorlogen, conflicten, schermutselingen konden ingesneeuwd raken. De inmiddels goed doorvoede en gevolgen kinderen draaiden met een ruk hun hoofd om op het langgerekte ooooo! van juf. 'Ooooo!!' papegaaiden ze dan ook in koor. Ook Dot. De inmiddels gevoede en ge-laafde Dot.

Daarna stormden ze de klas uit.

Juf Perlefien deed dat ook, richting lerarenruimte, om te delen in de vreugde over de plotse onverwachte sneeuwval.

Hoelang was het al geleden dat het in Maranga nog gesneeuwd had? Er werden jaartallen geopperd, weerlegd of bevestigd.

Hadden ze eigenlijk nog sleeën op zolder liggen, zoals vroeger? (Een wijsvinger wees naar de hemel)

De Vriendenkring had daar toch ooit een benefiet voor opgezet? Lang geleden?

Geef mij maar een paar skilatten! Of schaatsen!

De winters waren vroeger toch veel harder? Witter?

Of hebben wij dat door de tand des tijds verkeerd voor?

Lag er eens geen anderhalve meter sneeuw? (Een hand ging de hoogte in)

Ja, op de haag voor mijn huis! Ha ha!

Hoe heet een bejaarde sneeuwpop? Water! Ha ha ha!

De postbodes deden nog hun ronde op 1 januari. (Het gebaar van een glaasje achteroverslaan annex knipoog). Maar dat was echt in de oude tijden, toen er nog gekartelde postkaarten met veel sneeuw op werden verzonden.

Dit was toch nog de herfst nu? Ja? Of was de winter al begonnen?

Klopten die data nog wel?

Je moest nu wel rekening houden met de opwarming van de aarde.

Witte sneeuw zou later grijs worden, daarna zwart.

Zwarte sneeuw, ha ha! Heb j' em? Voor wie was dat bedoeld!?

Krijgen we nu extra skivakantie, mevrouw Saravakos? Ha ha ha!

Het lerarenzaaltje was vervuld van opgewonden stemmen. Juffrouw Perlefien nipte van haar hete thee met kruidnagel. Die rook naar tandarts. Buiten zag alles in een mum van tijd wit. Zoals bij de tandarts. Vlekkeloosheid. Reinheid. Sneeuw had het effect van lachgas op de mensen. Perlefien Malbien lachte andermaal haar breedste tandpastaglimlach, dit keer naar de jonge meester Cedric Souhail. Het onderwijzend korps troekte aan de lerarenramen samen om het gespikkelde panorama te bewonderen. De kinderen van de Markhurst-school vergaten door pure opwinding te plassen. Kersverse sneeuw uit de zevende hemel dempte hun stemmetjes. Collectief gegil en geschreeuw werden prettig gesmoord. Geluiden werden ingepakt. Het schoolplein was een glazen sneeuwbol die door de reeds lang ingesluimerde Zijne Vlokheid plotseling dooreengeschied werd. Maar zacht. Dit was geen moment voor verdriet. Nu mocht niemand sterven of ontbreken. De wereld was een goede plek vol met zachtheid. Even had iedereen er ontzag voor. De pauze mocht tien minuten langer duren van mevrouw Saravakos. Een mild gebaar. Misschien zaten er tegen het einde van de schooldag nog sneeuwballengevechten aan te komen.

In de praktijkruimte van tandarts Rob Tillerman daalde en rees de AIRPRODENT behandelstoel ononderbroken op en neer, als een paardje van plezier in een carrousel. Op de achtergrond klonk non-stop behangmuziek van de klassieke zender ClaRa FM. De witte rust van deze binnenwereld werd momenteel op grote schaal gekopieerd in de grote buitenwereld. Achter de ramen, waarvan de onderste helft van opaak geribbeld melkglas was, dwarrelden en dansten sneeuwvlokken. Met evenveel zuchten als er bruggen waren in Maranga had Rowena Den Turck de tijd verbeid tussen haar derde en haar vierde klopp op de deur van de praktijkruimte, ongerust en ook boos over het lange wachten. Dit was niet normaal meer. Waartoe dienden afspraken dan wel? Het was al even over negenen. De klassieke behandelgeluiden (het hoge gefluit van boren, het gekletter van instrumenten die neergelegd werden) ontbraken ook. Er waren

inmiddels na haar zelfs twee nieuwe patiënten in de wachtruimte binnengekomen, die allebei met een halfuur verschil een afspraak bleken te hebben. De voordeur kon immers van buitenaf met een eenvoudige druk op een knop geopend worden. Patiënten kwamen zo vlot binnen en namen plaats in het smalle wachthalletje, want alles gebeurde op afspraak. De grenzen van het beleefde geduld waren bereikt: Rowena had, boos nee schuddend en met opeengeperste lippen, voor de tweede keer resoluut de wachtruimte verlaten en stond nu op het punt de deur naar de doodstille behandelruimte open te doen. Ze zou nog één keer (hard, dwingend) aankloppen.

Bronwyn Denowh draaide met haar SUV het modderige erf op en hield halt tussen het woongedeelte en het grote langwerpige varkenscomplex. Onder een sneeuwbus zagen zelfs prefab betonnen varkensstallen er pastoraal uit.

‘Echt een everzwijnweertje,’ mompelde Bronwyn. ‘We missen alleen nog de bomen, de bungelows en de heuvels. En een jachtgeweer. Verdomde lage streek hier. Je kunt je hier moeilijk verbergen.’

Ze hevelde zichzelf met enige moeite naar de passagierszitplaats over, wrikte haar cognackleurige Chelsea boots uit en trok – alweer met enige moeite – met modder aangekoekte hoge laarzen aan. Daarna reikte ze naar haar veeartstas op de achterbank, naast het autozitje waar het mollige lichaampje van Onno in geperst had gezeten en dat nu een zak gezond fruit bevatte.

‘Nee, geen croissants meer,’ besliste ze nog maar eens. Ze blies even uit en verliet dan naar adem happend de SUV. Die kon wel een beurt in de carwash gebruiken, dacht ze. Ze wierp nog een onderzoekende blik door de achterraut in de koffer en sloot af in alarmmodus. De ondergrond voelde zompig aan. Modder en sneeuw maakten er een zwijnenzootje van. Er brandden lampen in de stallen, dat las Bronwyn aan het vage schijnsel achter een paar kleine klappramen af, maar ze stevende zonder aarzelen op het woonhuis af.

Zeyna deed zelf de deur al open. En vlug weer dicht. Een goed teken. Ze doken in elkaars armen, terwijl Bronwyn simultaan probeerde haar tas niet te bruusk te laten vallen, in verband met flesjes en vloeistoffen.

‘Is hij eh...?’

‘Wie? Hij of hij?’

‘Allebei. De eerste heb ik al mee, hoor.’

‘Hi hi hi.’

‘Straks is het zover.’

‘Eindelijk vrij.’

Bronwyn gebaarde met een hoofdknik richting stallen. Zeyna knikte bevestigend.

‘Mm...’

‘Kom hier, mijn roze biggetje.’

Bronwyn strengelde een gelaarsd been om haar geliefde heen.

‘Wanneer doen we nog eens zeug-op-zeug?’

‘Zo rap mogelijk, liefje. Als het zwijn er niet meer is.’

‘Zijn ze er klaar voor?’

‘Alle zeven. In een apart hok.’

‘De koffie is ook...?’

‘Klaar... als een klontje. De sterkste beer moet eraan geloven.’

‘Moet je hem oppiepen of zo?’

‘Niet nodig. Hij komt gewoonlijk zelf rond schafttijd, zoals hij dat noemt.’

‘Kom, we nemen eerst vlug zelf een kopje, voor we die kerel van jou eh... ontstaarten.’

Met een lachwekkend dun en hoog gepiep, niet in verhouding tot zijn omvang, manoeuvreerde de betonmixer achteruit, van de werf weg, de Bloemistenstraat op. Johnny rolde ondertussen met zijn ene hand een sigaret. Hij verstond de kunst. Libby Delmotte had in haar auto gewacht tot C&P opende, het buurtwarenhuis waar ze in de laatbeslissers- en impulszoekerszone vlak bij de kassa Hollandse sprietjes hadden. Ze had zich niet verveeld, want het begon te sneeuwen. Het begin van een sneeuwbuï was interessanter dan de buï zelf. Ze had nog in een haasttempo het hele circuit in C&P afgelegd, maar er was zelfs dan nog wat tijd, want ze moest pas om halfelf op haar werk in de stadsbieb zijn. Ze parkeerde haar Skoda daarom eerst nog eventjes op een vrije plek in de rustige Bloemistenstraat, om stiekem wat te snoepen en misschien nog een sigaartje te roken terwijl ze de sneeuwbuï bewonderde. Daarna zou ze naar haar voorbehouden parkeerplek onder de bib rijden. Op de passagiersplek stond een geopende zak sint-lekkers, waaruit Libby om de haverklap enkele letters plukte. Ze kon er niet afblijven. 'Nog eentje,' mompelde ze. 'Tiens: een z.' De laatste letter uit het alfabet had echter de laatste letter uit haar leven kunnen zijn, maar de grimmige god van het verkeer, misschien vertederd door de onverwachte sneeuw, had erbarmen. In de Bloemistenstraat gebeurde het, ter hoogte van het gebouw van de belastingdiensten, waar werken werden uitgevoerd. De betonmixer genaamd JOHNNY – NANCY bleef per ongeluk ook nog in stilstand naargeestig piepen, met half onder zijn achterkant zijn slachtoffer: de Skoda met de vermorzelde neus. In wat restte van de frontaal geamputeerde auto zat het miraculeus ongeschonden lichaam van hulpbibliothecaresse Libby, in shock verstart tussen verstrooide sint-letters en een tiental Hollandse sprietjes. Vooraleer de verbijsterde betonchauffeur uitstapte, stak hij hevig bevend nog vlug die sigaret op. Een mum, een hanenschrede, een tel, een vingerbreedte, een banddikte, een barst, een kruimel, een vlok, een millimeter, een speld, een letter: de richel tussen dood en leven was bijzonder smal.

Ook Rowena Den Turck had een schok te verwerken. Aan haar afgebroken vulling in de kies zou vooralsnog niet verholpen worden. Toch niet door Rob Tillerman. Toen ze schoorvoetend de op hol geslagen behandelstoel naderde, ontdekte ze er tot haar stomme verbazing een slappe textiele voddenvop in, half liggend, half zittend. Ze moest Perlefien heten. Daar kon geen twijfel over bestaan. De opgeplakte foto op de kop, die het gezicht moest verbeelden, was duidelijk. Het was verdorie juffrouw Perlefien Malbien van de Markhurst-school. Haastig knutselwerk, leek het wel. Ter hoogte van wat het hart moest verbeelden, stak een lange scherpe speld met een kleine parrelknop. Zo'n hoedenspeld, wellicht. De kloonsversie van Perlefien deinde in een rustig ritme op en neer, begeleid door een dramatische Mahler, sneeuwvlokkjes buiten op de achtergrond. De tandarts zelf was foetsie. Waar was die in hemelsnaam? Rowena bleef een poos perplex op het tafereel toekijken. Ze schraapte voor de zoveelste keer met haar pijnlijke tong over de scherpe rand van de afgebroken vulling en fronste haar wenkbrauwen. Wat doe je in hemelsnaam in zo'n situatie? Ze was op de hoogte van de breuk tussen de juf van haar dochter en haar tandarts. *Mais que faire?* Even smakelijk lachen om een slechte grap? Ze ging de twee andere patiënten in de wachthal op de hoogte brengen, die ook nieuwsgierig de praktijkruimte binnen kwamen gluren. Een pop!? Warempel zeg: een pop. Wat betekent dat? Wat is hier verdorie aan de hand? Wie is dat... dat wezen? Wat doen we? Na gezamenlijk beraad verkenden ze aarzelend en schroomvallig, op hun hoede voor een practical joke, maar vooral uit eerbied voor het vrije beroep, de belangrijkste en meest bereikbare ruimtes van het huis, nadat Rowena vergeefs gezocht had naar de oorzaak (elektrische panne? elektronisch euvel? een onwillige knop? haperende afstandsbediening?) van het gekke

gedrag van de behandelstoel. Dode vodden-Perlefien bleef *en danseuse* gedwee deinen, doorboord in het linkerhart. Geen Rob Tillerman te bespeuren. Nergens. Ook niet aan de achterkant van het huis, waar het tuinpoortje uitgaf op een andere straat, met aan de overkant een stadspark. Niemand anders ook. Geen verse vrouw, en als er al kinderen waren, uit vorige huwelijken bijvoorbeeld, dan zaten die nu op school. Rowena belde haar dokterman Dylan op. *Mijn man is dokter; hij weet wel raad. Dokter Cooman.* Enig advies was hier op zijn plaats. De twee andere patiënten bleven wachten op de bevrijdende woorden van de onzichtbare dokter Cooman, af en toe voorzichtig glurend of de pop in de praktijkruimte er wel nog was. Wat voor griezel had dat tafereel in elkaar gestoken?

‘Voodoo,’ zei Dylan Cooman.

‘Voodoo,’ herhaalde Rowena tegen de anderen, terwijl ze met haar vrije hand een soort prikgebaar uitvoerde. Ze knikten, en gingen weer even kijken. Voodoo. Met voodoo vervloekte je iemand. Het gesprek tussen Rowena en Dylan eindigde op het woord ‘politie’.

‘Kent u die Perlefien?’

‘Ja. Dat is de juf van het eerste jaar in de Markhurst-school. Mijn dochter zit in haar groep.’

‘Maar wat... waarom...’

‘Perlefien is... Perlefien was de... eh... de vriendin van meneer Tillerman.’

‘Ah zo.’

‘En nu niet meer.’

‘Oei.’

‘Ja, dat is gedaan.’

‘Wat zei uw man? De dokter?’

‘Best even naar de politie gaan.’

‘Ja, de tanden kunnen wachten hé.’

‘We kunnen hier niet veel doen.’

‘Nee. Ik ga wel. We trekken de deur gewoon dicht achter ons.’

‘Maar iedereen kan met die knop... Andere patiënten...’

‘De politie moet ook binnen kunnen hé.’

‘Ook nog waar.’

‘We kunnen nog in de krant komen.’

‘Tot ziens. Hopelijk lost de politie dit op.’

‘Tot ziens mevrouw. Even de tanden op elkaar houden, ha ha.’

‘Ha ha.’

Rowena Den Turck plukte de parkeerbekeuring van tussen haar ruitenwissers, mikte de *night vision* zonnebril op haar neusbrug en reed naar het politiebureau. Twee vliegen in één klap.

Zeyna en Bronwyn zaten tegenover elkaar aan de keukentafel een kop koffie te drinken. Straks zou Lucas opdagen, Zeyna’s man. De boer met de losse handen. Het was nu genoeg geweest.

‘Jammer dat we ieder een Y-chromosoom in onze naam hebben.’

‘Begrijpe wie begrijpen kan.’

‘Het zou niet mogen zijn.’

‘Het is een prima camouflage.’

‘We zijn dus verwant met de rat, de muis en het fruitvliegje,’ zei Bronwyn.

‘O, is dat zo? Jij kunt het weten, *darling*. Jij kent de beesten.’

Ze bogen zich over de tafel heen naar elkaar toe. Zeyna reikte met haar linkerhand

naar Bronwyns hoge staart, greep die beet en trok haar hoofd tot tegen het hare. Ze kusten. Toen ze weer gingen zitten, haperde de trouwring van Zeyna in de dun gebundelde staartharen van Bronwyn.

‘Au!’

‘Oei!’

‘Wacht, voorzichtig, even opereren.’

Drie vrije handen probeerden het probleem op te lossen. Zo trof varkensboer Lucas de vrouwen aan, toen hij vroeger dan verwacht onaangekondigd in de keuken verscheen, tuk op een kop koffie met de veearts, wier auto hij op het erf had gezien.

Eerst probeerde hij te zeggen dat het sneeuwde: ‘Het snee...’

Dan stakte hij, verbaasd door het tafereel van de woelende handen.

Dit is niet wat je denkt te zien.

‘Eh...’ deed hij dan.

Zeyna zakte ijlings terug naar haar kant van de tafel, terwijl Bronwyn met gebogen hoofd mee in haar richting bewoog, want de trouwring bleef nog altijd in haar haren haken.

‘Fruitvlieg!’ riep Bronwyn. ‘Heb je die fruitvlieg al te pakken?’

‘Eh... wacht... ik probeer het opnieuw...’

Zeyna veerde weer op

‘Fruitvlieg?’ zei Lucas dan. ‘Zit er een fruitvlieg in...?’

‘Meegekomen uit Spek & Bonen! Die moet meegekomen zijn uit Spek & Bonen! Ik heb er daarnet een heleboel fruit gekocht!’

‘Ik zag het beestje wegvliegen toen ik er zojuist naar mepte, denk ik, maar mijn ring... verdomd...’

‘Wacht, ik help even,’ bood Lucas aan, terwijl hij hun grimassen en de ongewone klank van hun stemmen probeerde te peilen. Eén van die vrouwen was de zijne. ‘Er zit toch geen gevaarlijke haarspeld in, hé?’

‘Nee,’ schudde Bronwyn.

Hij greep op zijn beurt Bronwyns dunne staart beet en bevrijdde een koppig plukje van tussen de trouwring van zijn echtgenote. Beiden waren nu bevrijd. Ze keken elkaar opgelucht aan. Eerder guitig, vond hij.

‘Zo.’

‘Kom dat tegen!’

‘Ja hé?’

‘Koffie, Lucas?’

‘Daar zeg ik geen nee tegen,’ zei de varkensweker.

‘Je bent een held, Lucas. Zeg: ik heb de nieuwe ontstaarter meegebracht. We gaan die subiet eens uitproberen op de verse lichterding... varkens hé. De biggen.’

(Hier aarzelde de veearts even of ze de term ‘zwijnen’ zou gebruiken).

‘Ja, als het maar niet op mij is, Bronwyn.’

‘Ha ha. Nee. Van staarten gesproken hé!’

‘Beter een vlieg op je staart dan in je oog,’ zei Lucas.

Geen van beide vrouwen reageerde op deze vreemde sneer. Ze keken elkaar even alleen een fractie van een seconde aan.

‘Melk, Lucas?’

‘Dat weet je toch hé.’

Onder de tafel verwijderde Zeyna eerst nog een paar haren van tussen haar vingers. Bronwyn herbundelde even het dunne ding boven op haar hoofd. Daarna stonden ze samen op om zijn koffie te prepareren.

‘Wauw: twee dienstmeiden! Van het goede te veel! Waar heb ik dat verdiend!’

Weer reageerde geen van beiden. Lucas speurde de keuken af op zoek naar het stoute fruitvliegje. Er lag één overwinterende banaan in de fruitschaal op het rek. Het sneeuwde nu wat heviger.

‘Er is hier geen speld aan vast te knopen.’

Hoofdinspecteur Braine bedoelde ‘geen touw’. Of hij verwarde met de speld en de hooiberg. Taal was niet zijn sterkste vak geweest op school. Maar er wàs een speld. En wat voor een. Het had de lengte van zo’n ouderwets chique hoedending uit oude zwart-witte tv-feuilletons. *Moord op de modiste*. Zoiets.

Nadat Rowena (met de parkeerbekeuring, niets aan te verhelpen, wij kunnen voor niemand een uitzondering maken, mevrouw) weer vertrokken was, werden hoofdinspecteur William Braine en inspecteur Marc Storme op de Perlefienpop in de tandartspraktijk afgestuurd. Ze hadden eindelijk na enkele vergeefse pogingen de tandartsstoel tot stilstand kunnen dwingen, hoewel hierbij enig verdacht gekraak te horen was geweest. Enkele nieuwe patiënten die er inmiddels aangekomen waren, werden wandelen gezonden. In het belang van het onderzoek kon daar geen uitleg over gegeven worden. *U moet dat begrijpen*. Ze constateerden de karige feiten, Storme schreef een en ander op, ze doorzochten (vergeefs) het huis, plukten de pop met de speld en het fotosmoeltje uit de stoel om mee te nemen en verlieten na politionele verzegeling van de deur het pand. Ze belden daarna nog aan bij enkele oudere buuren in de straat. De naam Perlefien Malbien kwam op de proppen. Die foto hier? (Let maar niet op de pop. We weten het.) Ja: zij is het. Aha, dank u wel voor de geboden informatie.

Hoofdinspecteur Braine, inspecteur Storme en Pop Perlefien vertrokken, nagegluurd door vele ogen achter onzichtbaar bewegende gordijnen.

‘Popgepast!’ gekscheerde een welbespraakte collega bij hun aankomst op het bureau.

Het onderzoek nam een aanvang.

Tussen de middag, tijdens de schoolpauze, vond de confrontatie plaats tussen de echte Perlefien en de popversie van juffrouw Malbien. Omwille van de schoolomgeving en de drukte aan de poort werd de juf in een anoniem voertuig opgehaald en tijdig teruggebracht. Er werd haar op het bureau ook een broodje aangeboden en een kommetje tomatensoep waar een groen blaadje op dreef. Veel had ze niet kunnen vertellen.

‘Dat ben ik op die foto, ja, inderdaad. Maar wat... Malbien, Perlefien. Eh, ja... tandarts Tillerman, dat klopt. Vijf jaar. Tillerman, Rob. Vijf jaar ongeveer duurde het. Onze eh... Goede praktijk, ja. Veel patiënten. Vijanden? Niet bij mijn weten. Ruzie. Breuk. Het klassieke verhaal. Geen kinderen, hij niet. Nee. Zij wel. Lily. Dertien. Bij mijn ouders, even, tot we wat vinden. Ik ben op zoek naar een appartement met terras.’

‘Ik toon momenteel de betreffende pop aan mevrouw Perlefien Malbien.’

‘Een pop!?’

‘Zoals u ziet. Herkent u die pop? Is die pop van u?’

‘Die pop? Nog nooit gezien. Griezelig. Nee, niet mijn pop.’

‘Ook niet van eh... Hoe heet ze... Lily?’

‘Nee. Ze is dertien, meneer. Die speelt met geen poppen meer.’

‘Oké. De vrouw van huisarts Cooman ontdekte vanmorgen even over negenen...’

Rowena?? Rowena Den Turck?’

‘Eh... nee... ja, Rowena Cooman. Ze had een afspraak bij uw... bij de tandarts. Tillerman dus. De vrouw van dokter Cooman...’

'Maar ze gebruikt haar eigen achternaam. Den Turck.'
 'Ah zo. We hebben het hier anders genoteerd. Je weet dat hij spoorloos is?'
 'Dokter Cooman?'
 'Nee, nee: de tandarts. Uw tandarts, om zo te zeggen. Rob Tillerman.'
 'Nee... hoezo... spoorloos?'
 'Geen spoor. We hebben het hele huis doorzocht. Hij is niet te vinden.'
 'Tiens...'
 'Er zijn toch geen geheime plekken? Zolders? Kelders?'
 'Eh... nee, gewoon.'
 'Maar die speld. Zie je dit? Zo lang, zo scherp. Met een knop. Een soort hoeden-
 speld. In de borst... eh... het hart van die pop. Met uw foto erop geplakt. Hadden jul-
 lie ruzie? Was er onenigheid?'
 'Maar nee! Dat was allemaal al achter de rug...'
 'Gebruikten ze vroeger in hoeden of zo. Zo'n speld. Of is het toch een tandarts-tool?'
 'Dat is geen echte haarspeld hé juffrouw.'
 'Nee. En die stomme pop...'
 'Dat vinden wij ook eh... raar. Hier is mijn kaartje. Als u nog iets...'
 'Ja.'
 'We brengen u terug naar de Markhurst-school. Goeie school, juf! Mooie naam voor
 een juf ook, overigens! Van waar komt dat? Van welke heilige?'
 'Dat ik het niet weet, inspecteur.'
 'Hoofdinspecteur.'

Omstreeks zestien uur haalde mevrouw Rowena Den Turck haar dochter Dot bij juf
 Perlefien op. Dat werd een tweede vreemde confrontatie. De ontdekker van de feiten
 oog in oog met het onderwerp van... van welk vreemd griezelverhaal? Het was bijna
 te gek om te vertellen. Perlefien luisterde met open mond. Libby Delmotte (nu nood-
 gedwongen met de tweelingfiets gekomen) kreeg hierbij na haar botsing met de be-
 tonmixer ook nog een naschokje, toen ze getuige was van de opgewonden uitwis-
 seling van informatie tussen die twee betrokkenen.

'Maar... ' hakte ze, de handjes van haar tweeling loslatend, allebei de vrouwen bij
 een elleboog vastgrijpend, zich ongevraagd mengend in hun gesprek. 'Maar... maar
 dat is exact zoals in... in... '

Perlefien en Rowena zwegen abrupt en keken haar verbaasd aan. Wat betekende
 dat nu weer in hemelsnaam? Er waren blijkbaar nog verrassingen in aantocht.

'We zitten met een copycat!' fluisterde Libby. 'Een... een ... ja: een copycat!'

Maar de twee anderen hadden het boek niet gelezen. Zij wel. Ze graaide weer zon-
 der verdere uitleg naar de polletjes van Melisje en Zoé en verdween als de bliksem.
 Verstrooid groetend kruiste ze op het schoolplein een gelaarsde Bronwyn, die haar
 Onno op kwam halen.

'Die betonmixer heeft er blijkbaar goed ingehakt,' merkte Rowena op.

Juffrouw Perlefien knikte zonder het te horen. Haar gedachten zaten bij een speld en
 een hart. Haar... nou: haar eigen poppenhart.

'Wat was dat met die Libby?' vroeg Bronwyn, met een korte hoofdknik half naar ach-
 teren het klaslokaal in duikend. 'Kent ze geen mensen meer misschien? Dag Onno-
 man! Hier zijn we!'

Ze plukte het volgens haar allermooiste jongetje uit de nog overblijvende voorraad
 kindervlees van het eerste jaar.

'Onno werkte zeer goed mee vandaag,' zei juf Perlefien verstrooid. Dat deelde ze
 vrijwel elke dag mee aan de tevreden glimlachende bommoeder Bronwyn.

‘Dat hoor ik graag, juffrouw! Goed zo, Onno!’

Zonder verdere uitleg over het gedrag van Libby af te wachten vertrok ze weer.

Het spitsuur op de bruggen van Maranga was nog niet afgekoeld of het verhaal van de pop, de speld en de verdwenen tandarts deed al duchtig de ronde aan de beide kanten van het stadskanaal.

Oswald, Libby’s partner, had op haar ingepraat om toch maar naar de lezing over ‘*Geen speld*’ te gaan. Ze keek er al zolang naar uit. Hij zou de tweeling wel oppassen. Geen probleem. Even helemaal iets anders. Hoofd vrijmaken. Zou deugd doen. Geletterde mensen. (Hier keek Libby haar vriend even onderzoekend aan – Oswald gaf geen krimp). De nieuwe bieb was niet zo ver. De sneeuw in de straten was vrijwel verdwenen. En het was toch haar werkplek? Na een drietal Hollandse sprietjes in de tuin (Libby had noodgedwongen de rest van de dag vrij genomen – alle begrip bij hoofdbibliothecaresse Birgit) besloot ze om die avond inderdaad te gaan. Vooral ook om... Dat kon toch niet waar zijn. Ze sloeg er nog maar eens ‘*Geen speld*’ van Elisa Smit op na.

‘Ze zullen het toch niet verdacht vinden hé? Een dag thuisgebleven, de tweeling naar school gebracht en weer opgehaald en dan... Iedereen heeft me gezien, en ik ben niet echt ziek. Als voorzitter van de Ouderraad...’

‘Half Maranga heeft het wrak al kunnen bewonderen. Ze mogen blij zijn dat je nog leeft. Voor hetzelfde geld was je in beton gemixt. Ga maar. Zeker weten. Je bent een heldin. Die Liesbeth Desmedt kan nog een boek over je schrijven.’

‘Het is Elisa Smit.’

‘Nog iemand die van letters houdt. De kleine lettertjes. Gelukkig heb je die vlug kunnen... eh... wegtoveren. Praat daar met niemand over. Ik weet niet of de verzekering... Mag je wel eten in een auto? Terwijl je rijdt, bedoel ik.’

‘Dat was snoepen. Lettertjes uit een sinterklaaszak. Dus je vindt dat ik moet gaan?’

‘Ja. Dat wrak moet uit je hoofd. En hou nu maar op over kleine lettertjes hé, mevrouw de Stadsdichteres. Het komt wel goed.’

‘Het was net bij de letter z dat het... Ach.’

Gesmoord door de inboedel van halfvol gestouwde boekenrekken, onuitgepakte dozen en zachte vloerbedekking klonk het applaus in de nieuwe stadsbieb als gestaag vallende regen. Plotseling hield het op. Het was een beleefd, respectvol en belezen applaus geweest. Het werd vervangen door dof gestommel van stoelen en bevrijde stemmen. Auteur Elisa Smit nam een tevreden slokje van haar water. Ze had honderd twintig kilometer door de sneeuw gereden om in Maranga over haar succesdebuut ‘*Geen speld*’ te spreken. Een blik op de donkere glazen koepel boven haar vertelde haar dat die sneeuw – ook het debuut van het seizoen – aan het smelten was. Dat was goed en slecht nieuws. Het kon nu ook nog gaan vriezen. Dit landje was te klein voor een weerbericht; je wist nooit echt goed welke meteorologische diensten te geloven: welke zender, welk aanpalend land? Misschien moest ze het hier maar niet te laat maken. Een van de biebdames die haar bij aankomst (een kwartier te laat, een succes) haastig mede had verwelkomd, de roodharige, legde trouwens momenteel beslag op een flink deel van de aandacht. Dat wil zeggen: er vormde zich onmiddellijk na de lezing een samenscholing om haar heen. Bibby? Hoorde ze dat goed? Heette ze zo? Bibby? Echt? Een woordspeling met ‘bib’? Heette die echt zo? Ze had zich ook

voorgesteld als de Stadsdichteres van Maranga. De schrijfster kon zich niet van de indruk ontdoen dat diverse hoofden geregeld haar kant uitdraaiden, maar was dat niet normaal na een lezing? Vreemde klankkleuren (vaak door anderstaligen als 'sappig' omschreven) bereikten haar oren. Enkele toehoorders naderden met haar boek in de hand. Signeren geblazen. *'Graag voor mijn nicht Myriam.'* *'Wil je er ook nog iets bij schrijven?'* *'Het is voor een verjaardagscadeau. Kun je...'*

'Is er iets aan de hand met juffrouw of mevrouw Bibby?' informeerde Elisa bij hoofdbibliothecaresse Birgit, die glimlachend bij het voorleesmeubel kwam staan om haar letterkundige gast te feliciteren met de boeiende voordracht (... en hierbij angstvallig vermeed te formuleren dat je een speld had kunnen horen vallen, want hierover was iets te doen geweest in een interview in een bekend magazine – iets met clichés, waar de auteur Smit zich over opgewonden had).

'Bibby?'

Birgit schoot bijna in de lach. Een blik op de samenscholing was echter voldoende om weer wat bewolking over haar gezicht te doen trekken.

'Eh... o... ja... Libby, met een L, dat is Libby daar, van de jeugdafdeling. Met het rode haar. De dichteres. Ze... ze belandde vandaag met haar auto onder een betonmixer. Enfin: haar neus. De neus van haar auto, bedoel ik. Ze heeft het overleefd, zoals je merkt. Eigenlijk moet ik het omgekeerd vertellen: die betonmixer kwam boven op h^àar wagentje terecht.'

'Ai ai. Door de sneeuw?' Elisa wees even naar de koepel boven haar.

'Nee. Door de letter z.'

'De letter z??'

Elisa keek bibliothecaresse Birgit onderzoekend aan, op zoek naar sporen van humor, ironie, spot, een specialiteit die misschien in dit verre deel van het land ijverig bedreven werd. Maranga op zich vond ze al een verdachte naam. Het deed haar aan een anagram denken. Had het met dat dichterschap van die Libby te maken misschien?'

'De letter z?' polste ze nog eens.

De vragende zin werd niet meer beantwoord. Birgit werd alweer door iets anders in beslag genomen. Het roodharige biebwezen genaamd Libby met een L naderde plotseling zelf. Ze had zich nu uit de cirkel van aandacht losgeweekt.

'Ik heb natuurlijk uw boek gelezen, eh... Elisa,' deelde ze mee, terwijl ze nogmaals haar hand uitstak. Dat had ze eigenlijk al gedaan, bij aankomst van de auteur. Zeggen dat ze het boek gelezen had en haar hand uitgestoken. Elisa greep die hand ten tweeden male. Zou er een 'maar' volgen? Een bedenking?

'Dat is fijn om te horen. Twee schrijfsters samen hé. Ik verneem dat u vandaag een ongeluk hebt gehad? En dat u er nu toch bij bent, fijn. Dat is... dapper.'

Libby knikte: 'Mijn autootje is gemixt met beton, ja. Allez: alleen de neus, maar toch helemaal de neus. Niet ver van de school waar mijn tweeling les volgt. Ik zit er ook in de Ouderraad. Maar wat ik u vragen wou...'

Dat was veel informatie ineens. Elisa merkte dat een aantal aanwezigen nieuwsgierig hun richting uit bleven kijken. Nog meer toehoorders naderden nu ook het voorleesmeubel. Stadsdichteres Libby bediende zich van een eerder bekakte taal. Jammer. Beter niet zo'n moeite doen.

'Ja? Ik ben altijd blij met vragen. Soms worden de gekste...'

'Is uw boek... uw verhaal ook echt gebeurd?'

'Eh... Is dat van belang?'

Elisa was plotseling op haar hoede. Dat was een van die ongemakkelijke vragen.

‘Misschien wel. Is het biografisch? Autobiografisch?’

‘Dat wordt wel vaker gevraagd. Waarom wilt u dat weten?’

‘Er is mij bij lectuur... Er is ons iets opgevallen.’

Libby keek even om naar haar medestanders.

‘O? Ons ... eh ... jullie? Interessant. Vertel even.’

Misschien was de roodharige biebmedewerkster (Bibby! Dat ware toch een goeie!) de spreekbuis van een groep kritische lezers – vooral lezeressen, zo leek het vanavond wel. Een fanatiek leesclubje misschien.

‘Het is eigenlijk omgekeerd, om zo te zeggen. Het lijkt wel alsof iemand uw boek... of toch een stuk eruit... eh... toegepast heeft.’

‘Tiens... Toegepast?’

Elisa Smit nam nog een slokje water. Dat zorgde voor wat bedenktijd. Ze was nu zelf weer het middelpunt van een cirkel geworden.

‘Vandaag nog wel.’

‘Eh... hebt u het over plagiaat? Heeft iemand...’

‘Nee.’

‘Een... een stukje... een toneelstuk? Een bewerking?’

‘Nee. Een scène.’

‘Uit *‘Geen speld’* dus? Hieruit? Uit mijn roman? Vandaag, zegt u?’

Elisa stak, een beetje overbodig, haar voorleesexemplaar omhoog. De randen van de beschermflappen waren omgekruld door de vele lezingen.

Toen gaf Libby Delmotte, medewerkster in de jeugdafdeling van de stadsbibliotheek, heden nog ontsnapt aan de dood, haar eigen korte lezing, eigenlijk van horen zeggen, maar toch ook gebaseerd op een (hier afwezige) bron uit de eerste hand, terwijl de hoofden van de omstanders af en toe bevestigend knikten. De schrijfster luisterde welwillend. Gaandeweg meer en meer verbaasd. Hoe was dit mogelijk. Maranga was blijkbaar niet zo groot. Elisa had bij aankomst het stadskanaal gezien. Misschien dobberde daar ondertussen die verdwenen kiezentrekker in. Was dit een stadje van eierboerpraatjes en koektrommelplaatjes? Ergens op het koepeldak van de nagelnieuwe bieb drupte sneeuwwater. Het zou nog niet gaan vriezen. Verdorie, wat een vreemde situatie toch...

‘En is die mevrouw Rowena hier vanavond?’

‘Nee, jammer, want anders zou die alles wel degelijk kunnen bevestigen.’

‘Tiens, hoe eigenaardig... ‘

‘Ja hé?’

‘Dat is toch hoogst... ‘

‘Die hele scène... ‘

De debuutroman van Elisa Smit werd aangekondigd als een literaire thriller. Dat duo holle woorden was constant voorradig in de pr van uitgeverijen rond nog vele andere boeken, en werd klakkeloos door de media en papegaaiende boekbesprekers overgenomen. Voorgesneden koek. ‘Literair’ zou moeten betekenen dat het hier schrijven betrof, en geen opschrijven. Een meerwaarde, dus. Geen pulp. Dat was meteen ook het grote mankement in zoveel andere *whodunitjes* in het platgoedgenre, zeg maar. Bladvulling van opgestoken sigaretten en barbezoek. Clichés. Toch verkocht misdaad goed, net zoals de pollepeldramatiek en de schuimspaanretoriek van de kookboeken. ‘Thriller’ zou voor spanning moeten staan. Iemand moest een dader of daderes ontmaskeren. Vaak echter wilde je na twee hoofdstukken niet eens meer weten wie het gedaan had, of je wist het al van in den beginne: de buur, de butler, jijzelf, de hond. In veel aldus aangekondigde boeken van de laatste jaren ontbraken beide voorgekauwde

aspecten echter volledig. Woorddiarree en zinsverduistering heersten alom. Spanning betrof alleen dreigende onweerswolken. Niet zo bij de nog jonge E. Smit. Die had, na een intense opleiding Creatief Schrijven, raak geschoten. Haar kanjer was overigens door een uitgeverij gepubliceerd die de zaken anders aanpakte dan gebruikelijk was. De klassieke bobo's van de grote uitgevershuizen keken op hun neus. De 'nog' jonge schrijfster haalde met *'Geen speld'* een voor de gangbare normen duizelingwekkende oplage, terwijl alras de woorden 'vertaling' en 'verfilming' de ronde deden. Bovendien werd ze door haar uitgeverij goed betaald, wat ook al een uitzondering was in het wereldje van de letteren.

Waardoor waren de lezeressen en lezers van Maranga (aangestoken door Libby Delmotte) nu opgeschrikt? Een bepaalde passage in de bestseller van de jonge Elisa Smit was hiervoor verantwoordelijk.

Na de druk op de knop naast de toegangsdeur was mevrouw Masquelin in de wachthal komen zeggen dat haar man er dadelijk zou zijn. Het zou niet lang meer duren. Clara mocht zich alvast ontkleden in een van de cabines. (Welke vrouw kon dit ongedwongen zeggen tegen een andere jongere vrouw wetende dat haar man eraan kwam?) Daarna had ze de kronkelende trap naar het woonhuis weer bestegen. Er waren geen andere cliënten. Huppend op haar krukken hoorde Clara in een van de behandelcompartimenten onderweg naar een cabine een zacht gezoem, afgewisseld met driewerf gepiep. De te verwachten geluiden bij een kinesist. De praktijkruimte van kinesist Henric Masquelin bevond zich in de souterrainverdieping. Een buitentrap bezijden het woonhuis leidde ernaartoe. De ruimte was groot, want ze besloeg vrijwel de hele kelderoppervlakte van het huis erboven. Er was een wachthal, een dubbele behandelcel met telkens een elektronisch bestuurd ligbed, gescheiden van elkaar door een accordeonwand en afgesloten met een wit gordijn, een zaaltje met grotere toestellen en allerhande matten, een grote lege plek middenin zonder specifieke functie en drie omkleedcabines met gordijnen ervoor. 'Hier zouden perfect privéfuiven gegeven kunnen worden,' dacht Clara. 'Sportfuiven voor meiden en macho's. Wanneer zal ik weer kunnen dansen? Verdomde poot.' Ze koos een cabine uit, plantte haar krukken tegen de wand, wurmde zich omzichtig uit haar rode broek en bekeek de beurse plek tussen haar enkel en kuit, haar rechterbeen ophoudend als een hondje dat moet plassen. De blauw-en-gele kleur signaleerde een kleine maar ingewikkelde breuk. Minstens drie maanden out voor competitievolleybal, had het verdict geluid. Getver de getver. Het gordijn aan haar cabine had ze halfopen gelaten, er was toch niemand anders. Dat gezoem wees niet op menselijke aanwezigheid; wellicht had Henric een toestel aan de oplader gekoppeld, of was dat geluid er altijd. Misschien probeerde hij een nieuw marteltuig uit, waar zij straks onverbiddelijk op aangesloten zou worden. Het kon ook de verwarming zijn. Clara ging nog even op het bankje zitten, uitblazend van de inspanningen op één been.

Het bleef maar duren. Waar bleef Henric? Clara had al op één been driemaal naar die wenteltrap naar het woonhuis gehuppeld. Dat hielp natuurlijk niet. Het was ondertussen al kwart over achten. De afspraak was om acht uur. Oké, nog even geduld. Maar ze kreeg het koud. Tok tok tok tok tok... punt komma punt komma punt komma... In haar roze slip hinkelde Clara heen en weer midscheeps de praktijkruimte, haar rechtervoet telkens voorzichtig op de vloer doen landend. Getver de getver, waar bleef hij nu? Er hing een spuuglelijke platte keukenklok aan de wand. Vijfentwintig over achten. Bijna halfnegen. Nee. Dit was niet normaal meer. Straks kon de volgende patiënt opdagen, en haar eigen sessie duurde minstens drie kwartier. Ze hupte met grote hink-

stap-sprongen naar haar cabine, grabbelde naar haar mobieltje in haar jas en drukte op de sneltoets van KINE. De oproep kon niet door kinesist Masquelin beantwoord worden. Gelieve... 'Fuck!' mompelde Clara. Wat te doen? Broek weer aan, lichaam die kronkeltrap op hijsen, aankloppen? Buitentrap nemen en aanbellen? Ze koos nogmaals KINE. Niets.

Dat gezoem, afgewisseld met telkens hetzelfde gepiep. Piep-piep-piep. Zzzzzzzzzzzzz. Piep-piep-piep. Zzzzzzzzzzzzz. Spelverdeelster Clara (vast rugnummer 4 bij MARAVO uit Tweede Nationale) tokte met een verbeterde trek om haar mond in korte rukjes naar het linkse behandelcompartiment. Even nog bleef ze luisteren, met gespitste oren, of er ademhaling waar te nemen was. Of gekreun. Zzzzzzzzzzzzz Piep-piep-piep. Dan duwde ze met haar rechterkruk het witte gordijn opzij. Haar mond viel open van verbazing. Ze hapte een grote gulp souterrainlucht naar binnen en onderdrukte een gil. Dat kon toch niet... Dat was... Nee... Het hoofdeinde van het behandelbed kwam telkens een eind schuin omhoog, waarna het weer horizontaal plat ging, zoals de rest van het bed, alsmaar opnieuw. Dat ding was duidelijk het noorden kwijt. Wat er echter op lag, had Clara bijna de schrik van haar leven bezorgd. Het was mevrouw Masquelin. Althans: een perfecte kopie ervan. Ze droeg kleren die de echte mevrouw ook droeg. Ze had dezelfde maten. Maar iets vreemder: er was een zuurstofmasker voor het gezicht van de oefenpop gebonden. Nog vreemder: er stak een breinaald in haar hart. Mevrouw Masquelin, althans het bovenstuk ervan, bewoog telkens met het hoofdeinde mee: rijzend, dalend, gestrekt, rijzend, dalend, gestrekt. Het was bijna grappig om te zien, ware het niet van het zuurstofmasker en vooral die breinaald. Maar... waar was Henric?

Toen Clara, weer aangekleed, een tiental minuten later erin geslaagd was de echte mevrouw met haar popversie te confronteren, wat gepaard ging met opperste verbijstering en de daarbij horende gillen en gebaren, stelde die zich plotseling hardop dezelfde vraag: 'Maar waar is Henric?'

'Dus die tandarts van jullie heeft mijn boek gelezen?' concludeerde Elisa.

'Ja, vermoedelijk,' knikte Libby. 'Ofwel is dit allemaal toeval.'

'Maar waar is hij?' vroegen twee omstanders zich gelijktijdig af.

'In uw boek wordt de verdwenen kinesist nog teruggevonden hé,' zei Libby. 'En die volleybalclub: MARAVO... Is dat misschien het MAR van Maranga? Zou dat kunnen?'

Elisa Smit knikte, tegen haar zin, als antwoord op de eerste vraag. Ze wou dat zelf niet gezegd hebben. Het is altijd iemands kind, zus, broer, vader, moeder, oma, opa. Ze voelde zich wat schuldig. Haar kinesist werd namelijk in vijf stukken herontdekt, verspreid over een provinciestad. Een wraakactie waar zelfs sympathie voor kon bestaan. In romans kon dat wel. Bloed was er vervangen door inkt.

'Maar dat MAR van MARAVO staat voor Markegem. Ik heb in mijn jeugdjaren zelf nog bij die ploeg gespeeld.'

'Maar hoe kwam u zelf op het idee ...' begon Birgit.

Elisa kapte de vraag abrupt af: 'Fantasie is mijn beroep hé.'

*Er volgden nog wat losse flodders in de trant van 'Zoek de zeven verschillen'. Het zuurstofmasker. De foto. De speld. De breinaald. De behandelstoel. Het kinesistenbed. Het *perpetuum mobile* van beide. Het vrije beroep van de verdwenen mannen. De poppen.*

‘In uw boek sneeuwt het niet hé?’

‘Nee, dat klopt, het sneeuwt niet.’

Elisa keek diep in de ogen van het naartstige lezeresje dat de constaterende vraag opgeworpen had, erop beducht dat zich hier misschien weer een vreemde vorm van humor voordeed. Ze dacht aan de letter z, waar ze van de bibliothecaresse geen verdere uitleg over gekregen had daarnet.

‘Het waait wel stevig.’

‘Ja hé? Ik hou van wat wind in wat ik schrijf.’

Ja? Ik krijg hoofdpijn van wind.’

De gevierde debutante verliet drie kwartier later het nagelnieuwe pand ook een beetje als schuldige. En eigenlijk was dat gedeeltelijk ook zo. Het betrof een geheim, een puur schrijversgeheim, dat maar beter niet aan de grote klok werd gehangen. Net het hoofdstuk dat de lezeressen in Maranga verontrust had, was namelijk aangeleverd door een ghostwriter die in dienst was bij de firma Koppie-Koppie in de hoofdstad. Ze beperkten zich daar niet tot loutere copywriting, of speeches voor politici, maar leverden ook op verzoek en onder strikte geheimhouding eerste en soms laatste hoofdstukken voor romans, geruggensteund door kunstmatige intelligentie ofte ai. Een aantal auteurs van fictie maakte daar gretig gebruik van, met name vooral de serieschrijvers. Elisa Smit had na een aanvankelijke eerste gulp inspiratie gevolgd door een lange ellendige *writer's block* ook zo'n hoofdstuk gekocht, maar ze had dat na enkele aanpassingen ingebed ergens midden in haar kanjer, niet voor- of achterop. Fantasie was haar beroep, maar ze kon ook creatief knippen en plakken. Het deed geen afbreuk aan de verdienste van ‘*Geen speld*’. De kanjer bleef een indrukwekkende prestatie. Maakten de kunstschilders vroeger ook geen gebruik van hun ‘krullenjongens’ om vooraf al stukken van hun schilderij op het doek aan te brengen? Hadden sommige wereldbekende bestsellerauteurs geen geheime mee-schrijvers? Deden politici niet vaak een beroep op ghostwriters? Misschien waren meer kunstwerken dan bekend eigenlijk een prestatie van twee (of meer) man.

Hoofdinspecteur William Braine hurkte bij het lijk en bekeek daarna de drie bebloede tanden.

‘Het is blijkbaar de riek,’ deelde hij mee, zich over zijn schouder tot inspecteur Marc Storme richtend, die met agente Wilma op de begane grond gebleven was, want de liftbak was te klein voor drie personen. Een ietwat overbodige mededeling.

‘Een boerenvork. Hij moet gestruikeld zijn en vanuit de liftbak op een of andere manier op die riek hier gevallen zijn. Recht in zijn hart, verdorie. Een stomme misstap. Drie tanden, drie gaten in zijn lijf, kom dat tegen.’

‘Misschien is hij wel vanuit die liftbak met die vork op zijn borst gericht naar beneden gesprongen. Een variant van harakiri, om zo te zeggen. Of seppuku.’

‘Wauw. Denk je? Zelfmoord? Een boerenzelfdoding met een drietand?’

‘We mogen niets uitsluiten hé, chef. Ai ai, komaan zeg, hoe is het mogelijk. Potverdorie, koppig ding! Eindelijk!’

Inspecteur Storme had zes, zeven keer zo driftig op enkele knoppen gebeukt dat de kleine lift plotseling stilhield en weer de normale bevelen van op en neer gehoorzaamde.

Zijn vrouw Zeyna had hem ontdekt. Die zat nu van de schok te bekomen in de keuken van het woonhuis bij de varkenskwakerij. Agente Wilma van de hulpdiensten was bij haar komen zitten om de golven van verbijstering en ontzetting op te vangen. Gespietst op een riek waarvan de tanden zijn hartstreek perforeerden, lag varkensboer

Lucas in een rare kronkel half op de bodem van het materiaalliftje, dat bij aankomst van de inspecteurs ononderbroken en met naargeestig gekriep de korte afstand op en neer naar een hogere verdieping aflegde.

‘Dit lijkt wel Doorboorde Harten Dag,’ zei William Braine. ‘Vanmorgen die rare pop met die speld door haar linkertiet, vanavond een dooie boer met een riek door zijn tikker. En wat is dat toch met die op hol geslagen tandartsstoelen en boerenliften?’

Marc Storme lachte hardop. Dat mocht in dit beroep, bij afwezigheid van de betrokkenen. Galgenhumor. Ontlading.

‘Of nee: Carrousel dag. Een gekke tandartsstoel en een zotte lift.’

‘Dat belooft voor uw memoires, baas.’

‘Hoe is dat gebeurd? Die lift deed zo raar. Zelfmoord? Moord? Ongelukkig toeval?’

We kunnen het niet aan de varkens hier beneden vragen, hoewel ze met velen zijn, en slim.’

‘Nee hé.’

‘Het schijnt dat zwijnen inderdaad slimme beesten zijn. Wist je dat?’

‘Vandaar de vergelijking tussen flik en *pig* zeker? In feuilletons hoor je dat soms.’

Hun politionele blikken zeilden even over de vele compartimenten van het varkenscomplex. Geknor en gegil alom. Roken die slimme beesten bloed?

‘Ben jij een vleeseter, Marc?’

William monsterde hierbij zijn ondergeschikte midscheeps, ter hoogte van het buikspek.

‘Ja, maar geen orgaanvlees, baas,’ zei die, terwijl hij nu zelf ook even de driewerf geperforeerde varkensboer van dichterbij bekeek. ‘De vrouw let daarop. Geen vette darmen of bloedpens voor ons. Zelfs geen lever.’

‘Een gezonde biefstuk is ook kermis hé.’

‘Drie tanden... Een drietand dus...’ mompelde Marc, nu ook hurkend naast de afgestorvene. ‘Wellicht iets voor de recherche. Dat moet hier nader bekeken worden.’

Bronwyn had zeven jaar geleden de donor het liefst zelf gekozen, maar dat kon niet. Ze mocht alleen maar twee eigenschappen formuleren waar zo’n onzichtbare kerel volgens haar wensen aan moest beantwoorden. Daar moest het bij blijven. Dus haakte ze af. Ze ging op een andere manier op zoek om haar kinderwens in vervulling te doen gaan. Na een aantal tandheelkundige ingrepen bij Rob Tillerman wist ze wie ze wou. Het lachgas had zijn werk verricht. Twee chique diners en een paar dronken avonden met de *ladies’ man* die zo goed kon boren, volstonden.

Alles voltrok zich de daaropvolgende jaren zoals afgesproken en gepland, maar gaandeweg begon Rob lastig te doen, ook al was ondertussen Bronwyn uit zijn leven verdwenen en had de ranke, sexy Perlefien Malbien haar plaats ingepalmd en was ze zelfs bij hem ingetrokken. Toen bleek dat Onno een meer dan normaalbegaafd kind was, wou hij zich uitdrukkelijker als donrovader manifesteren, bij gebrek aan andere kinderen. Dat was helemaal niet de afspraak. De tandarts werd een *pain in the ass* van de veearts. Zijn zoon kwam zelfs ook in de groep van zijn vriendin in het eerste jaar van de Markhurst-school te zitten. Perlefien zelf wist echter van niks. Haar tandarts verzweeg zijn vaderschap voor haar. Ook Bronwyn had de verdere ontwikkelingen niet kunnen voorzien. Ze was voor de beste school gegaan en ze was pas later op de hoogte geweest van de verdere liefdesavonturen van Onno’s mannelijke verwekker. Toen ze kort daarna door haar dagelijkse contact met de school van de breuk tussen Perlefien Malbien en Rob Tillerman hoorde, achtte ze het ogenblik voor een vadermoord gekomen. Ze zou zichzelf en haar zoon van een lastpak verlossen en ervoor zorgen dat hun toekomst rooskleurig bleef. Verhullende omstandigheid: niemand zou

een vader in hem gezien hebben. Alleen een vrouwenkerel die zijn zoveelste lief had gedumpt. Of omgekeerd. Daar zou ze gebruik van maken. Rob Tillerman, de god van het lachgas, zou varkensvoer worden. Onverwerkt hevig liefdesverdriet zou hem eerst tot voodoo praktijken leiden. Daarna zou hij op een of andere manier verdwijnen. De pop Perlefien wachtte de elektrische stoel, eeuwig weifelend tussen hemel en aarde. Aldus geschiedde. Veearts Bronwyn wist van aanpakken. Enige fantasie was haar niet vreemd. Knutselen kon ze ook als de beste. En Instagram leverde het benodigde fotomateriaal.

Zeyna deed ook haar duit in het zakje, vanaf dag 1 van het plan. In het verste compartiment van de varkenshanger begon ze zonder medeweten van haar man Lucas zeven zwijnen uit te hongeren. Dat vergde niet veel moeite: Zeyna hielp immers elke dag bij de voedertijden in de kraamstal (voor zeugen met biggen), in de dragende zeugenstal, de vleesvarkensstal en de quarantainestal. Ze zou samen met Bronwyn twee vliegen in een klap slaan. De aandacht voor dat ene onfortuinlijke slachtoffer zou de aandacht van het andere slachtoffer afleiden, zo dat nog nodig zou blijken, want die zou inmiddels onzichtbaar zijn, helemaal verdwenen. Op de bewuste dag sloeg Bronwyn 's nachts al toe, terwijl Onno nog lichtjes snurkend in soesland vertoefde. Binnen geraken in de tandartspraktijk ging makkelijk. Een koud kunstje voor ex-geliefde Bronwyn. Een telefoontje volstond. Verheugd (maar toch wat verwonderd over het tijdstip, hoewel: veeartsen werkten ook bij nacht) zwierde Rob Tillerman die nacht zijn benen weer uit zijn bed. De moeder van zijn zoon had hem blijkbaar dringend nodig. Er was iets. Ze wou het zelf komen zeggen. Op dit uur. Misschien had ze wat te veel gedronken. Hoe dan ook: eindelijk beseftte ze dat hij als vader... Er zat dus schot in de zaak. Daar had je de bel al.

‘Moet dat een kloon van onze zoon verbeelden?’ deed Rob grappig, toen hij de voddendop in haar armen zag. ‘Of ben je alweer in... haha!’

‘Verrassing,’ antwoordde Bronwyn net zo guitig, even het spelletje meespelend.

‘Amai, wat...’

‘Wacht maar!’

‘Het is wel laat hé. Eigenlijk sliep ik al. Bijna.’

‘Des te groter de verrassing, schone slaper.’

‘Ik ben benieuwd. Wat kan ik...’

Bronwyn legde de pop op tafel, ritste haar boodschappentrolley open, haalde er het nodige uit en diende de verbouwereerde tandarts zonder verdere poeha prompt een dusdanige elektrische bedwelming toe dat vijf varkens samen onmiddellijk de geest zouden hebben gegeven. Daarna volgde nog een injectie. Nog voor het eerste roze licht in het oosten was gemorst, werd de levenloze Rob, verpakt in een muisgrijze slaapzak, aan de achterkant van zijn huis de SUV in getakeld met de zwijnenkatrol die Zeyna voor Bronwyns verjaardag had gekocht. Dankzij het stadspark aan de overkant en het nachtelijke tijdstip waren er geen pottenkijkers. De pop Perlefien had ondertussen, met haar fotomombakkes op en de hoedenspeld door haar voddenhart, plaatsgenomen in de behandelstoel in de praktijkruimte, die Bronwyn met enkele welgemikte elektronische ingrepen eindeloos *en danseuse* bracht. Een bijkomend fantasietje, dat te denken gaf. Enkele uren later schoof de Bommoeder met een iets uitdrukkelijker kloppend hart dan gewoonlijk centimeter na centimeter over de Magraan-brug aan, tot tweemaal toe opgeschrikt door een snurkje van haar zoon Onno, wiens onbekende dode vader in de koffer lag. Zijn neusje vertelde hem dat het er naar ‘dier’ rook.

Daarna kocht mama gezond fruit in Spek & Bonen en reed gelijk door tot bij varkenskweker Lucas.

Na de koffie vervoerden ze de gevelde Lucas in een kruiwagen naar de varkenshangar. Daar werd die vakkundig gespietst. *Make it look like an accident*. Daarna was Rob aan de beurt. Die werd uit de koffer getakeld en na ontkleding door de zeven hongerige varkens verorberd. Het gepiep en gekreun van de materiaallift (Bronwyn had ook hier haar talent voor het *perpetuum mobile* toegepast – het verhoogde nog het gehalte van ‘jammerlijk werkongeval’) werd een tijdlang overstemd door het geschreeuw en gegrom van zeven uitgehongerde omnivoren in het verste compartiment van de loods. Die beesten vraten alles wat er op deze aarde te vinden was, tenzij prei.

Zeyna en Bronwyn vielen elkaar drie kwartier later in het woonhuis met hevig kloppende harten in de armen.

‘Nu alleen nog die andere *pigs* verwittigen.’

‘Het is toch... Het zal toch... Alles is toch...’

‘Alles is oké, liefje. We kunnen het. Jij kunt het. Er is geen speld tussen te krijgen.’

De lezers en lezeressen van ‘*Geen speld*’ knepen zich herhaalde malen welgemeend in hun vege lijf toen ze het nieuws over de varkensboer (en vooral die lift!) vernamen. Van de tandarts (die van de bewegende stoel!) werd niks meer vernomen. Die bleef spoorloos. Een duikploeg zocht twee dagen lang vergeefs het kanaal af. Misschien had een overdosis aan lachgas hem naar Nepal gedreven? Of was hij na de breuk met zijn lief een Filipino-bruidje gaan kopen? De bestseller ‘*Geen speld*’ kreeg er prompt drie nieuwe lezeressen bij. Die troffen elkaar elke dag aan de poort van de Markhurst-school.

Libby Delmotte speelde met de gedachte ‘iets’ over de recente gebeurtenissen te schrijven. Maar zoiets kon moeilijk in een gedicht, of in een poëziecycleus. Misdaadgedichten bestonden niet. Misschien moest ze zich voor het eerst aan proza wagen. Die breinaald van E. Smit en de hoedenspeld waarover Rowena aan de schoolpoort had verteld, bleven maar door haar gedachten spoken. Ze koesterde ook nog een tweede idee. Ze zou Birgit voorstellen om een expositie in de bibliotheek te organiseren van alle (toonbare) dingen die het personeel van de bib in de ontleende en teruggebrachte boeken soms aantrof: lottoformulieren, kalenderblaadjes, boodschappenlijstjes, briefgeld, foto’s, liefdesbrieven, speelkaarten, gedroogde bloemen, stickers, post-its, veren, trouwuitnodigingen, visitekaartjes, trein- of bustickets. Ze had onlangs een artikel gelezen waarin wereldwijde vreemde vondsten tussen boeken werden opgesomd: een envelop met duizenden euro’s, een gebitsprothese, een liefdesbrief uit de Eerste Wereldoorlog, een plak spek, een familiefoto uit 1940, een winnend loterijticket, menseelijke nagels en haar, een verlovingsring, de eigendomsakte van een huis, zelfs een kleine gedroogde slang. Ja: de werkelijkheid overtrof soms de verbeelding en de fictie.

Zelfs met haar *night vision* bril op vond de nieuwbakken lezeres Rowena dat Bronwyn er de laatste dagen weer wat bleker uitzag. Ook wat minder mollig. De schuld van slacht bij nacht?

De beide geliefden, boerin Zeyna en veearts Bronwyn, besloten om het boek waarover in Maranga zoveel te doen was, gezellig samen te lezen. Ze deelden een exemplaar met elkaar, drie opeenvolgende knusse winternamiddagen op de boerderij, gewapend met cakes, paprikachips en rode wijn, want er waren bijna vierhonderd bladzijden te lezen. Met stijgende verbazing las Bronwyn het ‘gekochte’ hoofdstuk tot

vijfmaal toe na elkaar. Zeyna las het haar een zesde maal hardop voor.
'Verdorie, het is echt gebeurd... in een boek!'

Libby werd op een ochtend door hoofdbibliothecaresse Birgit begroet als 'Bibby'. Een doordenkertje, zei ze.

'Dank je voor de inspiratie,' zei Bibby-Lilly.

Misschien werd Bibby wel het hoofdpersonage in die eerste novelle van haar.

'Ik heb een voorstel voor onze volgende expositie. Nu eens geen auteur en zijn of haar oeuvre...'

Zeyna kreeg nog één keer het bezoek van hoofdinspecteur William Braine. Waarschijnlijk had zijn inspecteur Marc Storme het bij het rechte eind gehad. De boerenstiel was er niet makkelijker op geworden, ook voor varkenskwaker Lucas niet, die luidens zijn echtgenote aan niet-aflatende depressies leed. De bevindingen van de recherche wezen in dezelfde richting.

'En doet die liftbak in de stal het weer? Er was iets loos toen wij hem daar... toen we uw man... Dat ding leek eh... moeilijk te controleren.'

'Dat is weer in orde, ja.'

'Eh... Heb je dat verhaal gehoord over dat boek? Ik bedoel... Enige tijd geleden was er een boek... zo'n roman... een raar verhaal over een kinesist. Hoe heet het ook weer... Overspel... Speldeknoop... Of is het in twee woorden? Ik kan er niet meer op komen. Het verkoopt blijkbaar bijzonder goed. Heb jij dat gelezen?'

Zeyna haalde haar schouders op: 'Dat zegt mij niks, inspecteur.'

'Hoofdinspecteur.'

'Hoofdinspecteur.'

De succesvolle debutante Elisa Smit ontving via haar gastenboek op haar webstek nog enkele mailberichten van ijverige lezeressen uit Maranga betreffende de opvallende gelijkenissen tussen haar fictie en de echte realiteit. Ze beantwoordde geen van deze berichten en vervloekte het gekochte hoofdstuk. De werkelijkheid bleek vaak erger te zijn dan de fantasie. Had Agatha Christie dat ook niet eens gezegd of geschreven? Die huiverschrijfster op kamertemperatuur die ooit een hele week spoorloos bleef zonder dat iemand wist waar ze was? Misschien moest Elisa zelf ook eens zo'n week plannen. In Maranga. Stadje van de kanaal-anagrammen. Waar de hoofdstukken te grabbel lagen.

Inspecteur Marc Storme kocht een exemplaar van de bestseller '*Geen speld*', las het in stukken en brokken, te beginnen bij het einde, en gaf het dan door aan hoofdinspecteur William Braine.

'Dank je,' zei die, 'maar ik geloof niet in sprookjes.'

'Het is toch raar, hoor, chef. Misschien moet je het toch wel eens lezen. Er gaat ook iets op en neer in dat boek. Curieus!'

'Allez dan... Voor in het weekend, misschien.'

'Ik wil het wel terug. Voor mijn vrouw.'

Omstreeks deze tijd leerde juffrouw Perlefien haar groep het woordje 'zwijn' aan. Het kwam voor in een gedicht. Dat zwijn had wel een dik buikje! Dubbel gestipt. Want je had ook enkel gestipt: de ei van... jawel: ei. Weet je nog: kip? Wie legt dat ei? En wist je dat het buikje van 'zwijn' ook dat was van 'tijger', waar Onno een tijdje geleden zo iets moois over zei? Misschien werd Onno later wel een heus dichter?

Dot ontdekte dat je Onno achterstevoren ook zo kon lezen dat het Onno bleef.

‘God is zo zot als een marmot,’ zei Onno na de les Zingeving. De Afgod van de Letteren zegende zijn rijmpje met een mooie sneeuwvlok. Er bleef een sneeuwvlok aan zijn wenkbrauw haperen.

‘Wat je sjegt, ben je sjelf,’ zei Dot. ‘En ik ben een gesjenk van God.’

Johnny van de gestreepte betonmixer deed in opdracht van zijn vriendin Nancy wat boete voor zijn onoplettendheid in het stadsverkeer. Met haar bibliotheekpas ontleende hij op haar verzoek een exemplaar van ‘*Geen speld*’ van de succesvolle debutante Elisa Smit. De bib beschikte maar over twee exemplaren van die recente bestseller, druk uitgeleend na de lezing van de schrijfster onlangs in de bib, zodat een tweede en zelfs derde bezoek nodig was. Bij dat derde (succesvolle) bezoek zocht hij ook Libby Delmotte in de souterrainverdieping op, waar de jeugdafdeling van de bib zat. Het was de vrouw die hij een tijd geleden bijna in haar auto vermord had. Hij had zich eerst in de volwassen afdeling op de gelijkvloerse verdieping geïnformeerd.

‘Goedemorgen. Ik eh...’

‘Johnny!’ zei Libby verbaasd. ‘Van... van de botsing! Wat...’

JOHNNY – NANCY flitste op in haar hoofd. Even ook klonk weer dat naargeestig gepiep van dat achteruitrijdende gevaarte in haar hoofd.

‘Ja. Alles oké met u? Libby is het toch, hé? Ze wezen me boven de weg naar hier.’

‘Ja... Ja...’

‘Ik kwam dit hier ontlennen.’

‘O... Dat boek...’

‘Ja...’

‘Geen jeugdboek hé... Verre van.’

‘Eindelijk heb ik het gevonden. Het is al de derde keer dat ik het kom zoeken. Iedere keer uitgeleend. Het is voor mijn vriendin eigenlijk. Nancy. Ze leest veel. Moordboeken. Ze heeft ook dat verhaal over die verdwenen tandarts gehoord. Dat staat daarin voorspeld, schijnt het. Kan dat zijn? Of heeft iemand het gewoon nagedaan? Er was een artikel in de Maranga Courant daarover. Raar maar waar.’

‘Ah zo. Ja...’

‘Ik hoop dat je geen verdere miserie hebt gehad na eh... de botsing? Papieren en zo. Verzekeringen. Jammer van je auto natuurlijk. Is-ie...’

‘Nog wat pijn in de nek. Een en ander moet nog geregeld worden. Ik heb een vervangwagen in afwachting van verdere beslissingen. Zeg: we zagen je betonmixer vooraf al passeren in de straat van onze school... de Markhurst-school... tijdens de ochtendspits aan de schoolpoort... Dat is... eh... Er zijn daar nieuwe regelingen rond hé. Wist je dat dan niet? Ik zit daar in de Ouderraad...’

‘Tja... Maar ik moest in de stad zijn. Op de werf van dat gebouw van de Belastingen. Soms kan het niet anders hé. Op weg naar... Is het een spannend boek? Zo dik... verdorie.’

‘Dat valt mee. Je moet je wel door de eerste honderd bladzijden heen worstelen. Zeg dat maar aan...’

‘Nancy.’

‘Nancy.’

‘Zal ik doen.’

‘En kijk wat beter uit bij het achteruitrijden.’

‘Beloofd. En nogmaals sorry. Ik hoop dat alles eh... goed geregeld wordt.’

‘Lees het boek zelf ook maar!’ riep ze hem nog achterna.

Stadsdichteres en hulpbibliothecaresse Libby Delmotte publiceerde anderhalf jaar later onder het pseudoniem Bibby Daver haar eerste kort verhaal in het literaire magazine Vreemde Vertellingen.

EEN OPGEPRIKTE FOTO

Interrogatum est: Inveniamne?

Responsum est : Invenies.

Fiamne dives ? Fies.

Vivamne invidendus ? Vives.

Moriane in lecto meo ? Ita.

Er is gevraagd: Zal ik het vinden?

Het antwoord is: Dat zult gij.

Zal ik rijk worden? Ja, dat zult gij.

Zal ik tijdens mijn leven benijd worden? Dat zult gij.

Zal ik in mijn bed sterven? Zo zal het zijn.

Dat zijn de vragen die zij op de oude foto aan de man met de imposante bakkebaarden achter haar onuitgesproken stelt. Zij kijkt hem daarbij niet aan. Hij hoort het ook niet. Zij kijkt, zoals haar ooit door de fotograaf gevraagd werd, in de lens, haar hoofd ietwat geforceerd naar haar linkerkant gedraaid, toch in de richting van haar man. De vrouw zit op een kleine sofa met gekrulde armleuningen; de hand van de man rust kordaat op de rugleuning van de sofa. Hijzelf staat half achter het ontroerende zitmeubeltje. Alles is van hem. Hij denkt: 'Ik heb een goede vrouw. Tijd om met haar weer eens vereeuwigd te worden. Maar niet zoals op onze trouwfoto. Zij mag er dit keer bij gaan zitten.'

Het is een verrassend scherpe foto, ondanks zijn ouderdom. De vrouw draagt een hooggesloten kraag van crèmekleurig kant. Ze heeft een zowel dromerige als vastberaden blik. Haar gezicht wordt bekroond door een hoed van diepzwart vilt, met een brede rand die een zachte schaduw over haar ogen werpt. Opvallend zichtbaar detail is de lange slanke sierspeld-met-knop die door de kroon van haar hoed steekt. Het is een klassiek accessoire en zowel functioneel hulpmiddel als subtiel symbool van elegantie en weerbaarheid uit een vervlogen tijdperk. De knop is een schitterend ornament van amethyst, gevat in fijn zilverwerk dat doet denken aan bevroren kant. Het kan het licht vangen bij elke kleine beweging van haar hoofd. De dunne stalen schacht verankert niet alleen de hoed stevig in haar zorgvuldig opgestoken kapsel, maar geeft ook een vlijmscherp randje aan haar verfijnde verschijning. Het haar is in een klassieke chignon gedraaid, waarbij de speld precies op het raakvlak tussen het vilt en haar lokken is gestoken. Die hoedenspeld etaleert niet alleen mode, maar vertegenwoordigt ook een discreet verdedigingsmiddel voor de vrouw die zich alleen op straat begaf. Een statement. Zodra ze zou bewegen, zou het juweel op de speld – een klein baken van licht tegen de donkere stof van de hoed – twinkelen. Een verwittiging. Ze belichaamt een tijd waarin mode en functionaliteit hand in hand gingen met een vleugje mysterie.

De vrouw is verslaafd aan de fles, maar de man weet dat niet. Of misschien wil hij het niet zien. Hij zit vele malen eenvoudiger in elkaar dan zijn eegade. Zijn pose doet vermoeden dat hij in zaken zit. Business as usual: pieken, dalen, grafieken, percenten,

misschien een dreigend failliet of een onverwachte beurskrach in een opgaande markt. Zijzelf is een hoogbegaafde huisvrouw, thuiswerkend, omdat er sedert enkele decennia geen geld meer is voor een huishoudster, butler, kokkin en stalknecht. Nochtans heeft zij ooit Latijn, Grieks en algebra geleerd. Daar kan zij geen gezin mee beredderen (en op foto's ook niet doen alsof) dat zes kinderen telt, telde: vier in leven, een tweeling die vroegtijdig overleed. Omdat het leven uit haar werd weggezogen, giet zij het stiekem weer vol met alcohol. Geestrijke dranken verdoven ietwat haar geest. Of dat waar vele anderen noch de woorden noch het bevattingsvermogen voor hebben. De ziel, misschien? Drank bezweert ietwat het gevaar, maar net zo goed doet de drankduivel dat harder oplaaien. Dat gebeurt allemaal verstolen; de man is vaak uithuizig. Hij is met zichzelf bezig.

Er zijn geen kinderen te zien. Het is de laatste foto waarop de vrouw staat.

Was deze intelligente vrouw misschien na een stuitend misverstand met haar wettelijk geregelde wederhelft domweg over een po gestruikeld, ondertussen door die ongelukkige val de geest gevend, en was zij daarna inderdaad in het echtelijk bed getuimeld? De schedelpan gespleten door de kracht van een snel geheven en weer neerdalende kandelaar? (O geliefd moordvoorwerp!) Of gewurgd door een stel vertrouwde mannenhanden die... nou: zichzelf plotseling niet langer in de hand hadden? Of... was er een andere teelballentorser in het spel? In diezelfde slaapkamer? Vrouw, misschien? Is er met gif gewerkt? Naalden, priemen? Een hoedenspeld van pakweg twintig centimeter lang? Een diepgevroren schapenbout die daarna nog culinair werd bereid? Is deze hoog dichtgeknoopte persoon van vrouwelijke kunne onwel geworden door een uiterst ernstig bericht en was er niemand in de onmiddellijke omgeving om Hare Hoog-Dicht-Geknooptheid te ontknopen? Zag ze overal hardheid en hindernissen, schoot ze zich daarom voor het hoofd en viel ze daarna in een laatste sentimentele wanhoopkramp van troost op haar eigen helft van de sponde neer? Een horizontaal sanctuary? Tuimelend in de eeuwige troost van vergetelheid? Nooit meer slapen, nooit meer niet kunnen slapen, nooit meer opstaan?

We zullen het nooit te weten komen als we alleen maar naar deze veelzeggende foto staren. Feit is dat dit de laatste foto betreft van de vrouw in levenden lijve. We zullen hem met de nodige aandacht op een bord prikken. We zullen forensische wetenschappen nodig hebben om deze boeiende fotografie met andere ogen te bekijken. Deze vrouw moet weer even tot leven gewekt worden.

BIBBY DAVER

JORIS DENOO

joris.denoo@gmail.com

0479630279